

Universitätsbibliothek Wuppertal

Danielis Chamieri Delphinatis Panstratiæ Catholicæ, sive Controversiarvm De Religione Adversvs Pontificios Corpvs.

Tomis quatuor distributum. : cum indicibvs necessariis.

De Deo Et Dei Cvltv

Chamier, Daniel

Frankfurt, 1627

Liber decimusquartus, De oecumenico pontifice

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-914](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-914)

LIBER DECIMVS QVARTVS. DE OECVMENICO PONTIFICE

Caput I.

DE PATRIARCHIS.

Si examinauimus omnia Papistarum argumenta, quibus Romanæ Ecclesiæ, eiusve Pontificis in omnes Ecclesias, Pontificisq; iurisdictionem animose tuentur. Nunc contra Catholicorum enumerationes demonstrationes, quæ eius Ecclesiæ, eiusq; Pontificis immentam, ambitionem contrahunt, & cogunt in ordinem, & quidem primâ hæc esto: Si Episcopus Romanus fuit vnus è numero Patriarcharum: & sic quidem, vt essent alii æquales, et si ordine posteriores: Ergo is non fuit Oecumenicus Pontifex.

II. At antecedens probatur ex Concilio Romano sexto libro præcedenti ab aduersariorum calumniis vindicatum, hic iterum repeto, cui lucem reliqua Concilia adferent. Tâ δὲ ἡλικία ἡ κακοετία, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ ἐπισημοῦσιν ὡς τὸ ἐν Αλεξάνδρῃ ἐπισημοῦσιν πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἐπισημοῦσιν, ἐπὶ δὲ τῆς Ῥώμης ἐπισημοῦσιν ὡς τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας. Ἐν τῷ αἰγύπτῳ καὶ ἐν τῷ Λιβύῃ ἐπισημοῦσιν ὡς τῆς ἐκκλησίας. Antiqua consuetudo valeat in Ægypto, & Libya, & Pentapoli: vt in has omnes auctoritatem Alexandrinus Episcopus habeat: quandoquidem ipse Romano Episcopo idem mos est. Similiter & Antiochia, & in aliis prouincijs suis Ecclesijs prerogatiua honoris conferuetur. Huiusmodi decretum est primæ celeberrimæque Synodi Nec contradixerim Baronio scribenti causam edicti (vt ita loquar) dedisse turbas à Melchianis apud Alexandria concitatas: quas vt sopirent Patres, confirmandam censuerunt auctoritatem Alexandri Alexandrini, ad instar Romani Episcopi.

III. Sequuta Synodus est secunda Constantinopolitana: quæ ob rerum præsentem statum, non nihil immutandum putauit in politia Ecclesiastica & insectandâ Nicenam determinationem. Nam postquam Constantinus Imperii sedem Roma abstulit: Constantinopolimq; transfudit: mirum quâ tum incrementum vrbis ista cepit. Itaq; visa mereri suum locum inter Patriarchas: quandoquidem iam certum erat, dignitatem omnem, quæ erat supra Episcopos, distribui cœpisse secundum vrbium dignitatē. Itaq; in secunda Synodo, factus in hæc verba Canon 3. Τὸν ἰ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισημοῦσιν ὡς τῆς Ῥώμης ἐπισημοῦσιν, ὡς τῆς Ἄντιοχείας ἐπισημοῦσιν, ὡς τῆς Ἱεροσολύμων ἐπισημοῦσιν. Vt Constantinopolitani Episcopus honoris prerogatiuas obtineat secundum Rom. Episcopum: quia sit noua Roma. Nicæphorus li. 12. c. 13. Constituerunt præterea, vt secundum Rom. vrbis Episcopum, Constantinopolitanus Antistes primum ac præcipuum obtineret honorem, vt qui noua Roma curator sit. Non enim vrbis ea tantum ita nominata est, ex populis honoribus, magistratibusq; exornata, verum et signis, moribusq; legibus, cum Romanis in Italia iisdem gloriatur: atq; utiq; ex æquo paria sunt ei dignitatis premia, & honorum iura.

IV. Tertia dehinc Synodus congregatur Ephesi: sed cōtra Constantinopolitanum Episcopum, tum temporis haereticū, videlicet Nestorium. Ideo de eius sedis dignitate nihil astitit. Sed deuentū ad quartam in qua Canon perscriptus vigesim⁹ octau⁹: & quidē auditis Romanis legatis contrariantibus. Οὐδέποτε ἐν τῇ ἱερατικῇ ἐκκλησίᾳ ἐπισημοῦσιν ὡς τῆς Ῥώμης ἐπισημοῦσιν, ὡς τῆς Ἄντιοχείας ἐπισημοῦσιν, ὡς τῆς Ἱεροσολύμων ἐπισημοῦσιν. Ἐν τῷ αἰγύπτῳ καὶ ἐν τῷ Λιβύῃ ἐπισημοῦσιν ὡς τῆς ἐκκλησίας. Ἐν τῷ αἰγύπτῳ καὶ ἐν τῷ Λιβύῃ ἐπισημοῦσιν ὡς τῆς ἐκκλησίας. Antiqua consuetudo valeat in Ægypto, & Libya, & Pentapoli: vt in has omnes auctoritatem Alexandrinus Episcopus habeat: quandoquidem ipse Romano Episcopo idem mos est. Similiter & Antiochia, & in aliis prouincijs suis Ecclesijs prerogatiua honoris conferuetur. Huiusmodi decretum est primæ celeberrimæque Synodi Nec contradixerim Baronio scribenti causam edicti (vt ita loquar) dedisse turbas à Melchianis apud Alexandria concitatas: quas vt sopirent Patres, confirmandam censuerunt auctoritatem Alexandri Alexandrini, ad instar Romani Episcopi.

V. Denique in sexta Synodo, quæ etiam Constantinopoli congregata est, & Trullensis cognominata à secretario palatii, rursus cauo conceptus est trig⁹ simus sextus: quem Gratianus descripsit, aut potius contraxit dicit. Ἐν τῇ ἱερατικῇ ἐκκλησίᾳ ἐπισημοῦσιν ὡς τῆς Ῥώμης ἐπισημοῦσιν, ὡς τῆς Ἄντιοχείας ἐπισημοῦσιν, ὡς τῆς Ἱεροσολύμων ἐπισημοῦσιν. Ἐν τῷ αἰγύπτῳ καὶ ἐν τῷ Λιβύῃ ἐπισημοῦσιν ὡς τῆς ἐκκλησίας. Antiqua consuetudo valeat in Ægypto, & Libya, & Pentapoli: vt in has omnes auctoritatem Alexandrinus Episcopus habeat: quandoquidem ipse Romano Episcopo idem mos est. Similiter & Antiochia, & in aliis prouincijs suis Ecclesijs prerogatiua honoris conferuetur. Huiusmodi decretum est primæ celeberrimæque Synodi Nec contradixerim Baronio scribenti causam edicti (vt ita loquar) dedisse turbas à Melchianis apud Alexandria concitatas: quas vt sopirent Patres, confirmandam censuerunt auctoritatem Alexandri Alexandrini, ad instar Romani Episcopi.

VI. Atq; hi sunt Canones ad hanc rem pertinentes. Nam deinceps in Synodis Oecumenicis magis ea de re silentium Particulares aut nunquam sibi tantū iudicium assumpserunt. Iis canonibus Patriarchæ numerantur Romanus, Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, Hierosolymitanus. Nisi qd Nicæus Constantinopolitanus, vt dixi, nõ agnoscat. Trullensis Antiochenum omittit; qd, qui factum, me later. Cæterum hic numerus non sic accipiendus, quasi hi soli toto orbe eo nomine censerentur. Nam alios et fuisse satis constat; & nos alias docuimus: saltem ab initio, id est, Constantinii temporibus. Vnde illa in Nicæno de alijs prouincijs: ὁμοίως καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις τῆς οὐρανόθεν ἐκκλησίας, prerogatiuas honori seruari Ecclesijs per singulas prouincias: nam Metropolitani iidem erant Archiepiscopi, quod suis Episcopis præstent. Episcopi autē erant Patres: itaque Archiepiscopus & Patriarcha eiusdem rei duo sunt nomina Enumerati igitur illi, tanquam præcipui: Sozomen. li. 3. c. 6. ἐπισημοῦσιν ὡς τῆς Ῥώμης ἐπισημοῦσιν, ὡς τῆς Ἄντιοχείας ἐπισημοῦσιν, ὡς τῆς Ἱεροσολύμων ἐπισημοῦσιν.

VII. Iam exiis Canonibus hæc colliguntur argumenta contra Oecumenicæ Pontificis causam. Primum: Quod Romanus haud aliter designetur, qd reliqui, singuli de nomine eius vrbis, in qua sedebat Episcopi. Quæ admodum n. dicitur Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, Hierosolymitanus: sic etiam Romanus: quæ uominū analogia, quæ sit, cur tanta sit rerum significatarum anomalia, vt huic reliqui subiiciatur? Secundum: Romano diserte Constantinopolitanus æquatur in rebus Ecclesiasticis: quæ, aut necesse est duos constituit Oecumenicos, qd est absurdum: aut ne Romanum quidem, qd est verius. Tertium: Si Patriarchæ distinguuntur non ex iurisdictionis inæqualitate, sed tantum ab ordine, vt primus sit Romanus, secundus Constantinopolitanus, tertius Alexandrinus, quartus Antiochenus, quintus Hierosolymitanus. Quam absurdū si prorsus diuersa sint genera dignitatis? Hoc autē necesse est; si solus Romanus sit Oecumenicus. Præterea hinc datur intelligi, non Constantinopolitanum solum: sed & reliquos, Alexandrinum, Antiochenū, Hierosolymitanū æquari Romano, quandoquidē solo numero, siue ordine distinguuntur à Romano æque ac Constantinopolitanus. Denique ex decretis trium Synodorum possumus secure interpretari Nicenam, quam varie vari conati sunt detorque: vt intelligenda sit de auctoritate Alexandrini in suos tanta, quanta esset Romani in suos.

VIII. Quid ad ista Papistæ? De Nicæno Canone satis prolixè disputatum libro precedente. Sed reliquos res, dicit, nunq probatos à Rom. Pontifice.

IX. Enimvero digna responsio iis hominibus, qui se vnus hominū limeminerunt uno gloriatur esse serua pecora. Nam quid mirum, si apud eos pendere omnia ab eius nutu? Sed apud Catholicos longe plus potest Concilii nomen, quam Episcopi Romani f. itus.

X. Quamquam de Constantinopolitano Canone, quid dicunt? Non adfuit, n. Romanus ei Synodo, quæ secunda numeratur, neq; per se, neq; per legatos: itaq; reclamare non potuit, vt in Synodo Chalcedonensi postea. Quis vero putet non esse delatos ad eum canones? Et tamen nulla legitur improbatio ante Synodū Chalcedonensem; Hæc tam sero: Hæcine verò æquū est, post annos tam multos (septuaginta. n. minimum colligitur. Nam Synodus secunda sub Damaso, fuit anno trecentesimo octogesimo primo: Chalcedonensis autē sub Leone anno quadringentesimo quinquagesimo primo, si bene supputat Baronius) sed post tam multos annos, quis æquū credat intercedi tandē Synodi vniuersalis decreto: & quidē ab vno, & solo homine? Aut quam auctoritatē habitura sunt Concilia, si licet omnia suscipere; deq; habere? Sed nullū tantū est malū, qd isti non aduertant, dū sibi placeant. Et quidē notandū, in recessū fuisse ab eo cuius facta tecta iura confuebantur: neq; n. quicq; minuebatur de eius diocesi: neq; de honoris prerogatiuis. Alii autē, qui et si diocesim integram retinebant, tamen postea Constantinopolitano: hæc vt secundus fieret tertius, & deinceps tertius quartus: & quartus quintus: in, in quâ, tacenti.

XI. Quid qd falsum est eos Canones nunquā fuisse probatos à Rom. Pontificibus? A postremis saltē consensum est, vt Constantinopolitanus secundum locum obtineret: quamuis Leo contradixisset, & Gelasius Nā in editione Decreti Gregoriana, ad caput Constantinopolitana, dist. 2. ista legas, Constantinopolitani Episcopi, Imperatorum potentia freti, secundum locum Patriarchalium sedium sibi usurparunt: idq; tandē pacis & tranquillitatis causa fuit ipsis concessum sicut in ea antiqua de priuilegijs, Innocentius Pāpā tertius declarauit. Et habes Decretum in Concilio Lateranensi Innocentii tertii c. 5. Antiqua Patriarchalium sedium priuilegia renouantes, sancta vniuersali Synodo approbante sancimus, vt post Rom. Ecclesiam, quæ disponens Domino, super omnes alias ordinaria potestate obtinet principatum, utpote mater vniuersorum Christi fidelium & magistra, Constantinopolitana primū, Alexandria secundum, Antiochena tertium, Hierosolymitana quartum locum obtineant; seruata cuiuslibet propria dignitate. Consensit etgo Romanus tandem, tum scilicet, quum sibi cauit: atque ita dicit non se aliorum iura, quod iugebat, tutari: sed suo fastui metueret: adeo secure, quum de suo fastu securus fuit, aliorum, quæ iactabat, iura suscipere deique habuit.

XII. Sed de sieculis Synodis Batonijs distincte. De secunda, como 4. anno 381. §. 35. Hic vero imposturam vociferatur, imposturam. Argumentum primum: quod in Concilio Chalcedonensi, cum dignitatis gradum, quum usurpare conaretur Anatolius, aduersarium acerrimum Leonem expertus est, quem facile fuisset Anatolio compescere hoc obiecto cano-

LIBER

canone: si vllus fuisset. Alterum: Hæc pars Canonis tertii aduersari vide- tur reliquo canonis; quo cauetur ex præscripto Nicænæ Synodi, sua quib- usque prouiciis integra iura seruari: id autem, quomodo, si in præiudici- um aliarum, vni Constantinopolitanæ tanta sunt collata? Itaq; censet, Baronius sancitum non ab ipsa Synodo, sed post eam ab Orientalibus, qui Constantinopoli remanserunt.

XIII. Enimvero videant Catholici, quodnam hoc genus sit hominum: quam importunū, quam audax, quam temerarium? qui pro arbitrio sibi permittunt quiduis addere, quiduis detrahere: & quidem non priuatis scriptis, sed publicis & authenticis. Præcedenti libro volebant Nicæno Canonis addi nescio quid de primatu Romano; ex commonitorio legati. Nunc è Canone Constantinopolitano extimi iubent particulam de pri- uilegiis Constantinopolitanis. Enimvero, hoc regnare quidem est, non Annales scribere.

XIV. Verum non tantum omnes eius C. l. ij editiones, cum Græce, tum Latine, eam partem constanter habent; & G.atianus ipse non omisit distinct. 22. sed etiam Historici obseruauerunt: Socrates lib. 5. c. 8. Eodem tē- pore decretum fuit, ut Constantinopolitanus proxime, & secundum Episcopum Romanum primas propterea obtineret, quod illa ciuitas noua Roma esset appel- lata Sozomenus li. 7. c. 9. Ad hæc, ut post Romanum Episcopum Constantino- politanus prærogatiuam dignitatis obtineret, ut pote qui noua Roma sedem gu- bernat. Iam n. non modo eam appellationem vrbs ea erat adeptæ, senatusq; & or- d. nib. ac magistratib. consimiliter utebatur: verum & insignia quoq; eadem Ro- mano ritu præferbat, & iura pariter atq; honores vtrinq; in omnib. congruebāt. Hæc illi, quorum tamen autoritatē tam parui facit Baronius; vt dicat a- pud se plus valere, q. Episcopi Orientales vno anno post reuerſi Constā- tinopolim, scribentes ad Damalum de reb. in ea Synodo gestis, nullā fe- cere mentionē huius Canonis. Expendite, & miramini Cardinalis inge- nium: illi Orientales non meminerunt huius canonis: ergo Socrates & So- zomenus mentiti sunt. Quid? quod ne reliqui quidem Canonis, quo sua iura singulis Ecclesiis conferuari dicebat Baronius? Ergo ne Baronius mentitus, qui eam canonem integrum descripsit?

XV. Sed Leoni nunquā obiectus ille Canon. Falsum, in quā Nam quū eius legati Synodo negotiū facerent, recti assentiq; solum Nicænu Canonem: contra pro Constantinopolitano recitatus est non tantū Nicænus, sed etiā hic ipse, de quo nunc agimus: atq; exinde decretum, prius factū, cuiq; intercedebant legati Romani, confirmatum. Neq; autē sunt impos- sibilem obicere Legati; etsi decreto, decreti que confirmatione sese oppo- fuerint: Quis autem dubi, et non fuisse statim clamatos. si Annales Bar- onij legisſent: Sed tum se licet, nondum erant Cardinales; inter quos Bar- onius nimium sero natus, vt cornicum oculos configat.

XVI. Sed & contradicere reliquo canonis, æq; falsum. Nihil n. derogatur aliorū priuilegiis. Nam si derogatur, vel in diocesis assignatione: vel in ordinis. At neutrum, Non n. committitur Constantinopolitano alena diocesis. Nam, ne quis erret, in Concilio Nicæno, nō erat totus orbis dis- tributus (vt quidā putant) quatuor Patriarchis: sed tantū suæ prouinciæ confirmata iis quatuor, reliquæ autem non nominatæ. Itaq; quū Con- stantinopolitano sua tributa: mansit tamen sua Romana, sua eam Alex- andrinæ, & Antiochenæ, illibata. Quid n. quū eodē ipso canone, dice- ceses distinguantur Alexandrina, Antiochena: item Asiatica, Pontica, Thra- cia? Ordinem autē nullū sanciuerunt trecenti octo decim Patres: tantū si- nes assignarunt. Hic veto non tantum fines assignati, sed etiam ordo de- signatus. Non poterat ergo antiqua priuilegia prætexere, que nulla erant. Præferri autem sibi Constantinopolitanum non agre tulerunt, qui ad- uerterunt, eam distributionem factam iuxta secularem dignitatem. Nam videbant Alexandrinus, & Antiochenus, urbem Constantinopolim iam propter Imperium, suis urbibus præferri. Itaque nulla est contradictio: Et illud de Orientalibus remanentibus, merum est Baronij somnium: cui plus deferre iniquum est, quam veteribus, & sanioribus historicis: ipsis etiam Canonum editionibus.

XVII. Iam de Chalcedonensi prolixius agit: nos contrahimus in sum- mam Duodecima actione soluta fuisse comitia: abiisse iudices, legatos Romanos egressos esse: remansisse callida arte Orientales, & Canones condidisse. Anatholio assentientes dolo malo agentis, & subripere clam- nanti iura sua Alexandrinæ & Antiochenæ Ecclesiæ, sibiq; vendicare. Ergo tum Anatholium occasionem nactum, absentib. legatis Romanis, De- cretum à se conscriptū, recitari curasse: Postridie legatos cum rescissent, postulasse iterum cogi Concilium, conquestos esse decretum fuisse se ab- sentibus: postulasse recitari acta: ea confirmata esse: legatos contra prote- statos. Tum Baronius exclamat, stropham, vafitiam, proditionem, satis commote. Conscenditur enim Capitolium: & nisi anser strepat, actum de re Romana. Sed quænam tanti clamoris causa? Prima, legatorum absen- tia. Altera, Alexandrini defectus, nondum delecti. Tertia, quod noluerint Ægyptios esse præsentibus, hoc prætextu, quod non liceret iis absque Alex- andrino Episcopo Synodiceis decretis subscribere.

XVIII. Audistis tragicos clamores: sed ineptos lusus. Sane decretum de priuilegiis Constantinopolitani sit egressis iudicibus, Legatisq; Roma- nis. At cur causam taceat? Discamus igitur ab Actio Constantinopolitano Archidiacono in 16. sessione. *Consistendū est, quia formam, ea que de fide sunt, congruam susceperunt. Consuetudo autem est in Synodis, postquam ea, que sunt omnium præcepta, fuerint definita, & alia quedam necessaria exerceri, atque formari. Habuimus, hoc est, Constantinopolitana sanctissima Ecclesia, cetera qua- dam qua agere deberemus. Rogauimus dominos Episcopos de Roma, vt com- municarent iis g. stis. Refutauerunt, dicentes, Non. Sed alia se suscepisse mandata. Retulimus; & ad vestram magnificentiam, & iussibus vt præsentis sanctum Concilium hoc ipsum inspiceret. Procedente vestra magnificentia, sanctissimi Episcopi, qui hic sunt, tanquam de communi causa, surgentes propo- suerunt: hæc fieri gesta. Et ad iussus hic, neque in occulto gestum est: neque modo furtim sunt gesta: consequenter atque canonicè facta. Hæc ibi totidem li- teris. Obserua primo, non fuisse soluta comitia, non Synodum dissolu- tam: sed tantum eam partem Synodi confectam, quæ erat de rebus ad fi- dem spectantibus: restare alteram, quæ de politica, & ordine Ecclesiastico: ad quam hoc, quicquid erat de priuilegiis Constantinopolitanis, peri-*

nebat, Secundo, nihil furtim actum: Non enim captatam, vt Baro- nius fingit, absentiam legatorum Romanorum: aut cuiusquam præ- texta: sed diserte pronuntiatum, restare hoc agendum: rogato legatos, vt interessent postulatum a iudicibus, vt ea de re agi liceret, pronuncia- tum à iudicibus, licere. Hæc omnia vafre, veritate, collide, Baronius dissi- mulauit: imo perfide, omisit. Atque id suarum facit Nemo est. n. illo vno pæcus magis historia deprauanda: quoties commodum Romano idolo. Quid tum autem, si rogati præsentiam suam denegarunt? Iniquum etiam res maximi momenti, propterea infectas deserui. Agnosce igitur iam tum exferentem se paulatim tyrannidem, quæ vellet à suo nutu cuncta pen- dere. Sed agnosce vicissim aliorum constantiam: qui pergunt necessarias rebus pro autoritate Synodica prouidere.

XIX. Græci abfuisse fatetur sua voluntate: sed sciuisse, quæ con- silia Constantinopolitanæ sedis fautores coquerent: itaq; sese prudenter subduxisse, sperantes Græcos ita à suo proposito destituros: quod cum non fieret, iure optimo sententiam sedis Apostolicæ palam exposuisse.

XX. Sed primum coniectura est Græci: ri: hominis scilicet nihil igno- rantis: & vt fuit Papiſtæ omnium maxime Lyncei, ea peruidens, quæ numquam facta. Enimvero, cur non conquirebantur legati Romani? Cur suæ absentia non profitebantur eam causam? Aut si si tacerunt: cur nunc audacior Græci? Deinde, vt demus non esse de nihilo suspicio- nem; & scilicet legatos hoc ipsum caput iri propositum: quis non vitilitiga- tores abominetur? Itane decet simplicitatem professos nihil omittere cautelarum, vt causæ cognitionem impediatur? Cur noluerunt, in quā, in Synodo legitima, in Synodo, abs se ipsis probata: in Synodo, que ipsi au- dicitiam non negabat, hanc rem cognosci? In ea, in quā, Synodo, in qua non erant indigni fidei res longe maiores constituti? Aut quis vnquam vit sanus hanc rationem dixit, vnquam esse legitimam sui iuris defendē- di, vt subducatur se quis legitimæ cognitioni: Tum v. iis præsentiam suam negantibus, pronuntiatum à cognitoribus nihilominus agi licere. Cur huic edicto non intercessum? Et quidem ab iis cognitoribus, à quibus i. p. si ipsi, in quam, legati Romani potestatem rogant loquēdi? Si imperas magnificentia vestra, inquit, habemus quadam referre vobis. Abfuerunt et go ian- legati Romani: tamē ne tantillo quidem deterior causa erit. Nam quis nescit aduersus artes huiusmodi & iniquissimas esse? Scilicet hoc super- erat, vt in vnus homunculi refectarii gratiam, iura tollerentur.

XXI. Iam quod attinet ad Ægyptios, ne eorum quidem affectatam fuisse absentiam, testis actio quarta. Tum enim, quum subscribendum esset damnationi Eurychis, & tomo Leonis, decem qui aderant Legati Ægyptij testari sunt non posse subscribere: quia nullum haberent Ar-chiepiscopum, cuius absque autoritate nihil poterant. Ibi diu alterca- tum: tandem pronuntiatum à iudicibus, non vtgendos ad subscriptionem: sed ita, vt satis darent se expectaturos creationem sui Patriarchæ. Nota ergo iam quum ageretur causa fidei, nullum fuisse Patriarcham Alexandrinum. Cur non igitur Baronius refugit acta illa omnia, & que ac- tum Canonem? Aut quæ ratio quæ lex iubet hunc potius irritum Cano- nem fieri propter absentiam siue Alexandrini Patriarchæ, siue Ægyptio- rum, quam reliqua omnia de fide? Cæterum non affectatam fuisse ab- sentiam Alexandrini hinc facile scias: quia actio illa quarta habita est 16. Kal. Nou. hæc autē decima sexta, 5. Kal. Nou. Qui potuit aut tantulo spa- tio perfici apud Alexandriam, indeq; Chalcedonem nunciari creatio Ar-chiepiscopi: imo ipse aut venire, aut legatos mittere? Omnino totam Sy- nodū ex cōposito indistinctam oportuit, tum quum vacauit ea sedes, aut hæc actio liberari debet ea suspitione. Sed calumniatores nodum in scirpo querunt.

XXII. Et hic, mihi tu quæso Romano *magis* confidenda. Primum lecto canone, quem se absentibus & clanculum querebantur factum, Lu- centius reuerendus Episcopus sedis Apostolicæ vicarius, dixit, *Primo gloriosus* *stra perpendat, qua circumuentione cum sanctis Episcopis gestum sit, vt non con-* *scriptis canonibus, quorum mentionem faciunt, subscribere sint coacti. Valde* *quia enim viderant in eodem Concilio, damnatum Ephesinum *magis** *in quo qui aderant, cogebantur subscribere in pura charta: magnum* *quid se putauit. Lucentius aduenisse, ad irrita faciendā acta illa, si calu-* *mnia reuerentius facta. Sed eo audito Episcopi clamauerunt, Nemo con-* *ditus est. Et postea sigillatim, Diogenes reuerendus Episcopus Cyzici, dixit, co-* *ram Deo, cum voluntate subscripsi. Florentius reuerendus Episcopus Sardes-* *rum, dixit, Nulla mihi illata est necessitas, sed sponte subscripsi. Et sic deinceps* *ad vnum omnes: magnifice refutata Lucentii impudentia.*

XXIII. Præterea, factum illud decretum quū querebantur, *Poscimus, in-* *quunt, vt vestra magnificentia relegeat hæc præcipiat, vt omnis fraternitas in-* *spiciat, vtrum iusta, an iniusta sint ea que gesta sunt. Diceret nihil agere, nisi* *quomodo inter bonos oportet bene: adeo videntur spē facere, se acquie-* *turos iudicio Synodi, si iterum, & se præsentibus, rem discerent. Et tamen* *post cognitionē, omniumq; suffragia, quū iudices confirmassent acta, rē* *statim Lucetius, Sedes Apostolica nobis presentibus humiliari non debet, & illis* *quacūq; in præiudicium canonum vel regularū hesternā die gesta sunt nobis ab-* *sentibus, sublimitate vestram petimus, vt circūduci iubeatur: sin alias, contra-* *dictio nostra his gestis inhæreat, vt nouerimus, quid Apostolico viro vniuersi-* *lis Ecclesia Papa referre debeamus, vt ipse, aut de sua sedis iniuria, aut de cano-* *num euersione possit ferre sententiam. En reuerentiā Synodo delatā! En pote-* *statē prius factā, vt inspiceret, iusta, an iniusta essent acta! Imo, in metā ty-* *raonidē cū vni Romano deseruit, vt sententiā pronunciet & cōtra Syno-* *dū; & in suo negotio. Sed audita prestantione. Ioānes reuerendissimus Episcopus* *Sebastia dixit: Omnes in sententiā vestra magnificentia permanemus. Viri illu-* *strissimi iudices dixerunt: Quod interlocuti sumus, tota Synodus approbavit.*

XXIV. Superest Trullensis Canon; in quem longe prolixius, & ve: simi- lius declamat autor Annalium, ad annum sexcentisimum nonag. simum secundum Nam ita se res habet. Quū anno sexcentisimo octogesimo pri- mo congregata esset sexta Synodus Oecumenica Constantinopolim cō- tra Monothelitas, nihil actum est præter negotium illud fidei. Itaq; post- annos decem, conueniunt rursus iidem Episcopi Græci in eundem locū, & quum obseruassent nullos haberi Canones politicos non tantum sex- tæ, sed ne quintæ quidem Synodi; ipsi edunt aliquos, vt iusque nomine

cinari: Debet vniuersumque; causa illic audiri, vbi est crimen admissum: Horum causa iam audita est, & manifeste crimina eorum detecta sunt. Cur igitur Romam appellant, nisi forte imponant Pontifici, vel saltem Episcopos vexent, qui de eis iudicauerunt?

XIV. Hic vero multa reprehendo. Primum, ratiocinationis huius nullam esse partem *ἀλλοτρίαν*, nullam consequentiam. Non assumptione oriri ex propositione: conclusionem neque; ex antecedente elici, neque; quaestionem concludere. Neque enim Cyprianus causam inquit, cur Romam profecti sint: sed omnino negat fuisse proficiscendum, *Oportet, inquit, eos, quibus praesumus, non circumcurrare.* Secundo, haec verba, *vt imponat Pontifici, & Episcopos vexent, qui iudicauerunt,* Bellarmini sunt; non Cypriani. Nam Cyprianus potius querebatur si dirimi Episcoporum concordiam: quod longe aliud est, quam Episcopos qui iudicauerunt vexare: sed hoc, quia egregie oppugnat Episcopum Oecumenicum, ideo strenue dissimulatum est. Tertio, Cyprianum non arguere ex eo solo decreto, amphibolia est. Nam significat, vel nullum aliud argumentum proponere praeter id argumentum: quod vtiq; falsum esse nos concedimus: quin ipsi enumerauimus alia: vel, eo argumento solo, non posse concludi quaestionem, nisi ei addatur crimina esse manifesta. Quod falso asseritur. Nam varia Cyprianus argumenta coaceruat, ex quibus singulis solis, & seorsim per se sumptis, concluditur quaestio. Imo illud de manifestis criminibus nusquam est in ea Epistola, eaq; causa. Atque adeo inepte excogitatur. Nam alias hoc verum esset, nemo reus criminum manifestorum, appellare debet eo, vbi neque accusatores, neque testes habere potest. At id si est: et hoc verum est: Nemo iure appellans eo, vbi neque accusatores, neque testes habere potest, reus est criminum manifestorum. Euge: quasi in criminibus dubiis & obscuris, accusatores essent vitandi, vitandi testes. Egregia iuris dicundi ratio. Ergo sic potius: Omnis causa ibi agi debet, vbi & accusatores, & testes haberi possunt. At nullae causae Africanae, Romae, aut accusatores, aut testes habere possunt: Ergo nullae causae Africanae Romae agi debent.

XV. Tertio Bellarminus excipit: Si hoc decreto prohiberetur appellatio, non solum prohiberetur ad Romanum, sed et ad quemlibet alium iudicem: vt Magdeburgenses obseruauerunt Centurię. 3. c. 7. Ad hoc absurdum.

XVI. Supponitur falsum. Non enim si reorum causa ibi tantum discutenda, vbi crimen est admissum, sequitur nusquam appellandum. Non enim tā seueris verbis harendum, vt illud *vbi, nihil aliud significet, quam oppidum, aut villam, aut agrum.* Itaque seipsum postea Cyprianus interpretatur. *Oportet reos agere illic causam suam, vbi, & accusatores habere, & testes sui criminis possint.* Quae verba indicant iocū intelligi non praecise proprium illum, in quo crimen patratum: sed communiorē eum, qui propter viciniam, & comoditatem cum accusatorum, tum testium, pro eodē centeri possit, puta prouinciam integram. Proinde, qui Hippone peccauerit, potest ibi a suo Episcopo iudicari: in autem appeller, poterit secundo audiri Carthagine in Synodo. Nam etsi non sit idem oppidum, est tam eadem prouincia: & testes, accusatoresque facile est inde huc venire. Itaque Magdeburgenses allucinati sunt: etsi hanc nostram non citent: sed aliam de Basilide & Martiale.

XVII. Quarto & vltimo, ad id quod Cyprianus notauit, non esse minoris autoritatis Episcopos Africae, respondet Bellarminus, illud, *Minoris, non referre comparationem ad Romanos Pontifices, sed ad causam, de qua tunc agebatur, & esse sensum Episcopos Africae non fuisse minoris autoritatis, quam sufficeret ad eam causam iudicandam.*

XVIII. Sed contra, vident omnes multo facilius intelligi, comparatos Episcopos Africae, Episcopis iis ad quos Fortunatus & Felicissimus aufugissent: etsi modestae causa noluerit eam comparationē Cyprianus perficere. Nam eorū a quibus appellatur, necesse est autoritatē esse minorem, quam eius ad quē appellatur. Deinde, agit Cyprianus non simpliciter de iudicanda causa; sed de terminanda: nec de primo iudicio faciēdo, sed de secundo non admittendo ab alienis iudicibus. Itaque non elabatur Bellarminus. Nam si tāta est autoritas Africanorum, quanta satis erat terminandae causae Fortunati & Felicissimi, tum non debuit Romam appellari. Omnino ergo verum, a Cypriano improbatas eas appellaciones. Et iure improbatas. Vnde ad reliquas prouincias facilis consequentia. Nam neque Asianorum minor erat autoritas quam Africanorum: neque ex Africa Romam facilius deportabantur accusatores & testes, quam ex Africa.

XIX. Haec tenet Bellarminus. Pamelius, primo haec Cypriani verba alludere obseruat ad 3. Epistolam Fabiani Pontificis. *Peregrina iudicia, salua in omnibus Apostolica autoritate, generali sanctione prohibemus: quia indignum est ab externis vt iudicetur, qui prouinciales, & a se electos debet habere iudices, nisi fuerit appellatum. Vnde oportet, si aliquis Episcoporum super certis accusetur criminibus, vt ab omnibus audiatur, qui sunt in prouincia, Episcopis: quia non oportet accusatum alicubi, quam in suo foro audiri.* Et paulo post. *Re vera semper ibi causa agatur, vbi crimen admittitur.* Hoc igitur decretum reuocat Cyprianus Cornelio in memoriam: modeste petens, vt ab illo obseruetur in hac causa. Secundo post primum iudicem, noua crimina reis intentari. Tertio appellacionis interiectae nullam fieri mentionē: nec aliud illos egisse videri apud Cornelium, quam nunciasse Fortunatum Episcopum factum, & accusasse Cyprianum de criminibus quibusdam.

XX. Sed falsa sumuntur hic multa. Non est verum a Cypriano alludi ad Epistolam Fabiani, quae nulla erāt. Est enim supposititia. Nam primo adscribuntur Consules Africanus & Decius, qui nulli fuerunt. Deinde tota describitur ex Sixti III. Epist. 3. ad Orientales, exceptis paucis ab initio literis. Tum in ea describuntur 27. & 28. cap. Ecclesiastici. Ad haec loci non sunt similes. Nam in ea Epistola agitur de primo iudicio. Inde illud, *nisi fuerit appellatum: & post. Si quis vero iudicem aduersum sibi senserit, vocē appellacionis exhibeat.* At Cyprianus agit de secundo iudicio: nam erant Fortunatus & Felicissimus iam ante damnati. Deniq; a Fabiano excipitur Ecclesia Romana: his verbis, *Salua in omnibus Apostolica autoritate,* quibus indicat se peregrina iudicia improbare quidem, sed aliarum duntaxat prouinciarum: non autem Romanae Ecclesiae: hoc est, vt disertius loquar; ab hoc decreto, quo prohibentur peregrina iudicia, excipi sedem Apostolicam. Atqui Cyprianus ex professo agit de sede Apostolica, id est, Romana. Praeterea, falsum est Cyprianum a Cornelio modeste petere, vt id decretum obseruetur. Non enim petit, nedū modeste: sed constanter, vt vehementerq; disputat indignam re esse: neque ferendā.

XXI. Rursum falsum, intentata fuisse Fortunato, & Felicissimo noua crimina. Nam vnde id Pamelius didicit? Non a Cypriano saltem, qui eorum

nusquam meminit. Quis autem Pamelio concessit, vt nobis sua narret solimnia pro certis argumentis? Ac ne verisimile quidem est. Nam illi non accusabantur a Cypriano, sed ipsi ob ea ipsa, propter quae iam fuerant iudicati Romam, fugerant. At haec, etsi daremus noua crimina intentata, tamen, quibus nusquam Cyprianus vtatur pro argumento: sed aliis, quae generaliter negant ius esse Cornelio iudicandi de iudicio Africano: quis non videt hanc exceptionem esse inutilem?

XXII. Iam de non interiecta appellacione quid dicam? Primo: errant igitur Bellarminus, qui c. 2. lib. 2. de Pontifice, hoc ipsum Fortunati & Felicissimi factum profert, tanquam exemplum appellacionis a Cypriano ad Cornelium. Secundo: fateor ego quidem nullius appellacionis Cyprianum meminisse: fateor vero amplius nullam appellacionem fuisse: fateor vero amplius nullam appellacionem fuisse, & docui praecedente libro. Sed certum tamen agi de secundo iudicio. Hoc enim reos quae fuisse, vt, qui damnati erant in Africa, Romae absoluerentur: quomodo postea Basilides, & Martialis Hispani. Itaque valet argumentum. Nam si licuisset appellare a Cypriano ad Cornelium, tum quis dubitet illos, qui nihil non fatagebant, vt in integrum restituerentur, appellatos fuisse? Nulla autem fuisset Cypriano causa recusandi iudicium Cornelij: adeoque acriter inuehendi in eos qui in Africa damnati, vellent iterum Romae iudicari. Et quomodo quicquid iudicium Romae profecti; tamen aut falso & temere reprehenduntur, aut certe verum est non potuisse Romam appellari. Denique ne in causa quidem Basilidis & Martialis, Cyprianus vtiquam meminit appellacionis interiectae.

XXIII. Atque is primus nobis testis fuit. Secundo loco sunt Orientales Episcopi, qui apud Socratem lib. 2. c. 11. Iulio, qui ad eos scripserat de Athanasij restitutione, respondent, *Si qui eorum a bitrio Ecclesia forte exacti essent, rem ab eo non debere decerni. Nam quando ille Nouatum Ecclesia exturbat, ipsos minime contraxisse.* Haec illi, quos excusare quidem nemo queat in Athanasij damnatione: sed hanc saltem aduersus Iulium querelam, nemo vllis certis ex antiquitate argumentis improbare possit. Nec fit verisimile, si tam certum fuisset iis temporibus, quam habetur hodie, vtiq; licere Romam appellare, eos Episcopos tam aperte ausos, tantae autoritati, tamque aperto iuri contradicere: & vero qua fronte Iulium dixissent facere contra Canones Ecclesiasticos, quod Sozomenus lib. 3. cap. 7. eos obiecit esse testatur? Imo, quis ipsum Iulium crediderit in re adeo clara & certa fuisse elinguem? Nam in proluxa illa Epistola, quae est apud Athanasium, in qua adeo conqueritur ferio de Orientalium immodestia, de hoc appellacionum iure, ne 20. quidem. Quod non omisit Isidorus ille Mercator, qui hac Epistola neglecta, tanquam indigna Romano fastu, aliam finxit commodiorem.

XXIV. Tertius testis Damasus erit Episcopus Romanus, qui scribens Theophylo & Anytio (est autem ea inter Epistolas Ambrosij 79.) sic habet, *Quum huiusmodi fuerit Concilij Capuensis iudicium, vt finitimi Bonolo, atq; eius accusatoribus iudices tribuerentur, & praecipue Macedones, qui tum Episcopo Thessalonicensi, de eius factis cognoscerent, aduertimus quod nobis iudicandi forma competere non possit. Quibus se verbis Damasus agnoscit non posse iudicare de Bonolo, post Synodi, & quidem non Oecumenicae, sed particularis decretum: committentis alios iudices, quod si est: tum certe multo minus appellari potuit ab eius Synodi iudicio ad Damasum.*

XXV. Respondet Bellarminus: primo Epistolam non esse Damasum: quamquam non sit Ambrosij, cui vulgo tribuitur: sed incerti auctoris. Secundo, Damasum, (si Damasus sit) non dicere, se non posse iudicare, sed non conuenire, vt iudicet, & recte. Etsi enim pontifex est summus iudex, tamen non conuenit, vt quando Concilij prouinciale aliquid statuit, ipse sine causa aliter iudicet.

XXVI. Ad prius, fateor in editis operibus Ambrosij, eam Epistolam inscribi nomine Damasij: Sed eius non esse, & recte concedit Bellarminus, & res ipsa clamat: quū in ea legamus, *mississet ad fratrem nostrum Ambrosium, Damasus a multis tribui, agnoscit Bellarminus.* Ego tamen non contendeo: Nam in ea fit mentio Synodi Capuanae. At hanc Baronius refert in annum quintum Syriacii, qui Damasus successit. Sed Cardinalis Cusanus, de Concordia Catholica lib. 2. c. 18. quibusdam coniecturis motus, affirmat esse Romanum Pontificis, cuius nomen se negat inuenisse: & diuinat Damasum. Coniecturae certe non sunt nullae. Itaque ego non dubitem Syriaco tribuere. Nam Epistola praecedente auctor est Ambrosius Theophylo, vt postuletur sententia Romani Episcopi, de eo ipso negotio, cuius ex decreto Synodi iudex esse debebat. Hac autē Epistola is, qui quis est, respondet, se de eo negotio iudicare non posse. Quis ergo non dicat scripsisse Theophylum Romano: eiusque Romanum respondere: misisse eam responsionem Theophylum Ambrosio: indeque inter eius *κεφάλαια* repertam, inter eius epistolas relatum?

XXVII. Ad secundum. Dico, illud, qui quis est, diserte dicere, *aduertimus quod nobis iudicandi forma competere non possit:* hoc autem perinde esse, ac si diceret, se non posse iudicare legitime. Nam illam formam, sic interpretor, vt sit, seruatis formalitatibus, vt vocant, inter quas nulla maior quam defectus potestatis. Illud autem non competere, quis tam imperitus est, vt nesciat significare iudicē, ad quem de iure cognitio non pertinet? Ergo idem est ac si diceret, se iudicare non posse. Fateor postea dicere, *Nos quasi ex Synodi autoritate iudicare non conuenit.* Sed primum: ergo vtrumq; dixit, & non competere; & non conuenire. At Bellarminus alterum tantum dictum contendit. Dixit igitur mendacium. Deinde sensus est, indecens fore, si se inferret numero iudicum delegatorum a Synodo, ipse non delegatus.

XXVIII. Quarum testimonium ex 22. canone Concilij Mileuitani, *Placuit, vt Presbyteri, Diaconi, vel ceteri inferiores clerici, in causis quas habuerint, si de iudiciis Episcoporum quesi fuerint, vicini Episcopi eos audiant, & inter eos quicquid est finiant, adhibiti ab eis ex consensu Episcoporum suorum. Quod si ab eis prouocandum putauerint, non prouocent, nisi ad Africanam Concilia, vel ad primates prouinciarum suarum. Ad transmarina autem qui prouocauerint appellandum, a nullo intra Africam in communionem suscipiantur.* Verba perspicua: mens in promptu. Nam transmarinae omnes appellaciones damnantur. Erat autem Roma Afris transmarina. Itaque non obscure hoc canone prohibetur ne Africanorum quicumque Romam appellerent.

XXIX. Quidam respondent, eidem Canonis additum esse, *Nisi forte ad Apostolicam sedem appelleretur, vt legitur apud Gratianum causa 2. quaestione 6.* Itaque ab ea generali transmarinarum appellacionum improbatione, excipi Romanas. Sed Bellarminus fateatur, hanc exceptionem non quadrare: & praecipue propter Romam statutum fuisse in Africa, vt non liceret appellare

pellare ultra mare. Et sane nouissima Editio Decreti, facta iussi Gregorii de-

XXX. Ipse autem Bellarminus responderet, agi hoc canone tantum de

XXXI. At contra: etiam presbyterorum appellationes ad Romanam

XXXII. Deinde, attende hunc Canonem editum ab Episcopis Africa-

XXXIII. Sed, hic Canon, ut ex Latinis codicibus, descriptus à Bellar-

XXXIV. Sed instat Bellarminus. Primo, hunc Canonem, de Episcopis

XXXV. Verum Augustinus de appellationibus ea tota Epistola ne ver-

XXXVI. Quid autem facturus fuisset an non Innocentius, non magni

CAP. III.

De Impostura Episcopi Romani in Concilio Carthagi-

nensi sexto.

I. Non licere vndique appellare ad Romanum pontificem, illustre est

ea obtemperatos, ac passuros sic appellari, donec certi quid compertum

II. Itaque iudicatur Carthagini generale Concilium, sit decretum, ne li-

III. Immane! quantà crucem Papis nostris fixerit hæc sincera bono-

IV. In priore geminum caput. Vnum. Si iure diuino Romanus Episcopus

V. Bellarminus respondet, iure diuino ad Romanum semper appellari po-

VII. Negari autem vndique expedire, aut quod idem est, omnino lice-

VIII. Quid plura? Has dubitandi rationes, quas quasi vtrinq; Bellar-

tidie: & præstaret causas longum tempus produci, quam iniusta iudicia non retractari. Deinde si non essent eæ causæ futiles, generaliter omnes appellationes auferrent, non tantum ad Romanum: quum tamen antiquitas, & diserte hoc ipsum Concilium, agnouerit appellari posse ad Concilia: impugnaverit autem duntaxat appellationes ad Romanum.

IX. Non probauit igitur Zozimus iure diuino Romanum esse iudicem summum Ecclesiarum. *Diuino* autem dico? Quid quod, ne humano quid est? Nam si iure humano essent appellationes ad Romanum concessæ ex omnibus orbis prouinciis, oportuit id probari tabulis authenticis. At id non factum. Sed ex inopia earum, ad improbum, imo impium artificium cõfugere oportuit Zozimum: nempe ut eumentiretur Concilij Nicæni auctoritatem, non corrigentibus eam falsitatẽ Bonifacio, & Cælestino, quantumuis admonitis. Nã in Concilio Africano Legati Romani protulerunt Cõmonitorium sui Papæ: in quo erat scriptum, Nicænam Synodum ius appellationum concessisse Romano Pontifici. Quod falsum esse suspicari primùm sunt Patres Africani: quia nihil huiusmodi comperissent in suis exemplaribus; dein etiam compererunt, acceptis Alexandria & Constantinopoli verissimis exemplaribus.

X. Hoc vero falsi crimen grauissimũ, vel omnino amoliri, vel extenuare saltem aduersarij serio conatur. Amoluntur quidem hac ratione. Bellarminus dicit ignorantia deceptos esse Patres Africanos quum dixerint, in nulla Patrum definitione, & in nulla Synodo se inuenisse eos Canones: ex quo apparet, non habuisse Canones Sardicenses.

XI. Solutio. Primo non responderetur, nam etsi ignorauerint Africani Concilium Sardicense: tamen non sequitur Zozimum non euentum esse Concilium Nicænum, quod nunquam esset factum; si aliud sui iuris tabulas authenticas proferre potuisset. In quo tam crassum est peccatum, ut etiam si non id deprehendissent Africani, tamen nos possumus hodie & deprehendere, & detestari. Quid enim? Nonne ipsi Papistæ sibi permittunt ignorantia accusare eos Africanos, qui id dicerent in nulla Synodo definitum: etsi tum neq; Zozimus, aut Bonifacius, aut Cælestinus, neq; eorum legati contra contenderint, tantum quia hodie eos canones legunt in Sardicensi Concilio? Cur nos ergo minus etiam hodie, & arguamus, & detestemur Zozimi auidaciã desperatam, quia gesta Nicæna videmus, legimus? Quid ergo? Scilicet hoc agit Bellarminus, ut crimen alio deriuat, & quũ nos Zozimum impudentia arguimus, ille Afrorum traducat ignorantiam. Hoc est, dum nos Papæ caput conterimus, ille Africanum pungat calcaneũ. At qui potuit uterq; peccare: sed Zozimus sine dubio longe sceleratior: & uenia indignior. Deinde sic intelligenda Africorum uerba sunt, ut nõ uniuersa Concilia comprehendant, aut omnes Patrum definitiones, sed quibus Ecclesiæ cunctæ, atq; adeo omnes Ecclesiæ tenerentur. Nam particularium Synodorum Canones, eos tantum ligant, qui consenserunt. Itaq; sensus est, nullo in Concilio definitum esse, ut ex Africa Romam appellatur. Atq; adeo Epistolæ ad Cælestinum uerba, *Nulla Patrum definitione Ecclesia Africana hoc derogatum fuisse ut presbyteris & clericis ipsimet iudicarent.*

XII. Rursus negat Bellarminus Canones missos Alexandria & Constantinopoli, fuisse omnes Nicænos: ac proinde probabile hos, quos, Zozimus citauit, re uera in eo Concilio fuisse. Baronius re etiam exaggerat: & Romanos codices, fuisse longe maioris fidei. Nam Africanam Ecclesiam multa passam esse à Donatistis, qui cum Arianiis fœdus inierant: & Ecclesiæ Orientales plurimos annos magnis fluctibus iactatas fuisse, Arianiis Episcopis præsentibus, pulsisque Catholicis. Addit Bellarminus, & Stapletonus, alios multos canones citatos à variis authoribus.

XIII. Sed hæc frustra. Nam, aut nihil unquam certo cognosci potuit in vlla Synodo, aut in hac cognitũ est, hos Zozimi canones, non esse Nicænos. Nam quid quæso defuit ad plenam perfectamq; cognitionẽ? Zozimus cõmonitorium misit. Cum primum lectum, statim reclamatum. Nec tamẽ statim decretum. Dubitandi ratio legatis insinuata, id est, parti postulanti: illisq; presentibus, inq; imo uero et intercedentibus. Nam instabant, ut ne quisquã eo mitteretur, sed tũ Romam: ut ea de re ipse Romanus Pontifex solus statueret. Satis caute: sed nõ satis candidè. Itaq; pergunt Patres: & rem differunt: moritur Zozimus: succedit Bonifacius annis quinque; hũc excipit Cælestinus: itaq; anni septẽ fuerunt ampliationis, aut paulo minus. Canonũ Nicænorum exemplaria habebant Carthaginenses allatum à Cæciliano, qui ei Concilio interfuerat. alterũ mittitur à Cyrillo Alexandrino: tertium ab Attico Constantinopoli.

XIV. Obserua: primo tres Episcopos Romanos, quorum ualde intererat, nunquam tamen suæ assertiois vllum argumentum, vel minimum protulisse. Nota secundo, tanta sincera fide ufos Africanos, ut cum Zozimo, eiusq; successeribus incumberet probatio suorum Canonum: ipsi tamen & sumptus & labore, in se ipsos admiserint. Nota tertio, tria exemplaria ex variis longissimeq; distitis orbis regionibus inter se conspirare. Vult ratio iustitiæ animã, uult Verbum Dei, duobus, tribusue testibus confirmari quodlibet negotium. Quid igitur amplius postulant? Non enim coniectura est: sed testimonium: & non solitariis testibus: sed tres testes: iique non est vulgo: sed locupletissimi, & quidem alter (si Papistis credimus) legatus à latere.

XV. Et exemplaria Romana, maioris erunt fidei? Quo iure? quo privilegio? Proditor ergo Cæcilianus, qui è Concilio redux, falsa pro ueris acta retulerit? Sceleratissimus Atticus, qui rogatus ut *ἀλλήλοισιν καὶ ἀλλήλοις* mitteret: misit deprauatos: & misit eum hac attestatio: *καὶ ἵσως ἐν Νικαίᾳ ἀπὸ τῶν πατρῶν ὁ ἐκδοθέντων ἐν ἀλλήλοισιν, sicut Nicæna à sanctis Patrib. constituti sunt, nulla parte mutilati.* Desperatissimus Cyrillus, qui rogatus mittere *ἀλλήλοισιν*, miserit mendacissima? Credant Romanenses: quando illis solemne, pro illo suo Verjone, omnia nõ contemnere tũ, sed etiam si libido ferat, diris omnibus deuouere. Sed uere Catholicis alia mens. Nã, quid mihi Arianos, quid Donatistas obgannunt? Quid canones alios? At nos alias satis fecimus? Quid? quod conspirat etiã Romana Ecclesia? Nam apud Gratianum, Stephanus Papa, testatur viginti tũ Canones Nicænos in Eccl. Romana conseruatos: ut miramur et historicos. Sed hæc Sophistæ pro nihilo habent. Et suo, ut putant, iure, quibus nihil placet: nisi quod Romanus Papa ructauerit. Bonam mentẽ.

XVI. Sed bene est: fatetur tandem Bellarminus, hos Canones fuisse non Nicænos, sed Sardicenses. Itaque proximus labor est in extenuando crimine. Et primo, nihil à Zozimo actum per imposturam. Ratio Stapletoni: quia non probatur ab eo ipso eum canonem confictum, & quidem dolo magis Baronij: quia fouebat optimam causam; neque quicquam alieni juris

vsurpare conabatur: sed quo omnes prædecessores eius absque vlla controuersia potiri essent. Sanderi, quia alij Patres inueniuntur citare alios Canones tanquam Nicænos, qui tamen falsatores non appellantur.

XVII. Quænam igitur tandem impostura esse potest, si hæc non est Actio est solennis: utpote in Concilio: & sacra, utpote Ecclesiastica: negotium maximi momenti: Probatio falsa. Quis igitur Zozimum conatum fuisse imponere Africanis? imposturam etiam fuisse, si credulos, ac faciles inuenisset? At non confixit hunc ipse Canonem. Quid tum? at finxit fuisse Nicænum, qui erat Sardicensis: id est Oecumenicam Synodum suppositit pro particulari. In quo magnum momentum est. Sciebat enim Zozimus, absque vlla controuersia admittendos Nicænos canones: non item Sardicenses. Quod Patres Africani satis docuerunt, qui lecto commonitorio, atque in eo nomine Nicæno, etsi fraudem subolerunt, tamen protectati sunt se ita facturos salua diligentiori inquisitione.

XVIII. Quis autem dolo malo factum negare potest, qui rei gesta historiam non ignoret? Primum, quã Africani attoniti, quod eos canones non inuenirent in suis exemplaribus, quæ habebant à Cæciliano viro pio, decernerent legationẽ Constantinopolim, & Alexandriam: bis intercesserunt legati Romani, *Hæc ipsa ad sanctum & beatum Papam nostrum scribere dignemini: ut & ipse integros canones inquirens eũ uestra sanctitate de omnibus consuetudinibus tractare possit. Sufficit enim, ut sicut uestri a sanctitas apud se tractat, ita & ipse ex se ipso inquireat, ne contentio inter Ecclesias nasci uideatur: sed magna charitate fraternam deliberare possit ipse rescribente, quid melius obseruari debeat.* Potuit ne hæc intercessio aliunde proficisci, quam ex metu, ne, salutate comperta, ipsi re infecta redirent, unde uenerant? Imo cuius æquitatis iudicium est, quũ uolunt Africanos pendere à iudicio Zozimi, cuius fraus subolebat? Deinde annos sex, aut amplius hæc causa agitata est. Quis credat, si nõ fuit malitiose peccatũ, & fuit potius *μνημονὸς ἀμνηστῆρος*, tanto tẽpore non potuisse corrigi? Maxime, quum res ageretur non arcana: sed publice, presentibus legatis, qui ipsi suis oculis uidebant eos Canones non legi in codicibus Africanis: tum uiuente Bonifacio, cui id ipsum literis erat significatũ. Quæ malum hæc tanta erat, tamque supina negligentia horum Pontificum, ut, quæ prædecessor peccarat, ne admoniti quidem dignarentur emendare?

XIX. Sumit, non probat Baronius eam fuisse optimam causam. Imo quæ hæc audacia est, asserere eo appellationum iure semper usum Romanũ Pontificem: & quidem absque controuersia? Quid? malum! nulla ne hæc erat controuersia, quam Cyprianus Cornelium eo nomine reprehenderet? Cum Stephani sententiam negaret in Hispania vllius esse momenti? Quam Iulianus Orientales negare debere decernere de iis, quos ipsi remouebant ab Ecclesia? Aut cur nos Baronio credamus potius, quam Aurelio, quam Augustino, quam reliquis, negantibus id iuris unquam fuisse?

XX. Quod ad eos attinet, quos Sanderus dicit, citasse quosdam canones tanquam Nicænos, primum exempla à nobis considerata sunt singula in præcedente libro. Deinde facilius excusari possunt, quam Romani isti pontifices: primo, quia id in priuatis scriptis factum, non in actione solenni: non in Synodo: deinde, quia uerisimile est, eos, si admoniti essent, fuisse retractaturos: quum isti contra omnia,

XXI. Bellarminus aliter. Sibi enim admodum probabile uideri Concilium Nicænum, & Sardicense pro uo & eodẽ habita fuisse, & utriusq; canones simul coniunctos in Bibliotheca Romana. Ratio. Quoniam in Concilio Nicæno à Dionysio ante mille annos conuerso ex Græco, quod exstat in monasterio sancti Vedasti Atrebatii, habentur simul, tanquam eiusdẽ Concilij canones omnes Concilij Sardicensis. Et quoniam alioqui non potest reddi ratio, cur Sardicense Concilium non numeretur inter uniuersalia: in quibus secundo loco esse deberet. Denique, quia iidem Patres magna ex parte utriusq; Concilio interfuerunt: & nihil noui, quoad fidem, Sardicæ definitum.

XXII. Respondeo, nullam hic uerisimilitudinem esse: non enim minus differt à Nicæno Sardicense, quam Antiochenum. Itaque, si nunquam Antiochenum confunditur cum Nicæno: ne Sardicense quidem. Propterea omnes autores cum Theologi, tum Historici, diligenter distinguunt. Neque in Bibliotheca Romana magnum est momentum: primo id Bellarminus a se ipso comminiscitur: nec est probabile: nam Vitus & Vincentium Nicæna sua exemplaria detulerat: sua item Sardica Archidamus & Philoxenus. Erant ergo distincta. Deinde, cur Bibliothecæ Romanæ non opponeremus Constantinopolitanam, & Alexandrinam?

XXIII. Rationes autem Bellarminianæ faciles sunt refutatu. Nam cõdex ille Atrebatensis, testis est in cognitum: imo ne testis quidem: quia id totum testimonium pender ex Bellarmini fide. Et Dionysio illi, cur non opponamus Atticum Constantinopolitanum, Cyrillum Alexandrinum, denique Carthaginenses? Aut quid tum, si lusta aliquis falsarius? an proinde impostura nõ est impostura? Quid? quod contra testimonium habemus ipsius Dionysij Exigui? Qui epistola ad Stephanum, quæ præfata est uersionis Conciliorum, diserte testatur se primo uerisimilem centum sexaginta quinque, nimirum Apostolicos, Nicænos, aliorumq; Conciliorum, uisq; ad Chalcedonensem. Et ne quid, inquit, præterea notitia uestra credat uelle subtrahere. *statuta quoq; Sardicensis Concilij, atq; Africani, quæ Latine sunt edita, suis à nobis numeris cernuntur esse distincta.* Ergo, inquam, non uo contextu cõtinuauerat Concilia Nicænum & Sardicense. Sardicense autem non fuisse Oecumenicum alias probauimus. Sed eosdem Patres interfuisse: primo absurdum, quia paucissimi Orientales adfuerunt, illi ducenti octoginta: isti, septuaginta sex, numerante Bini: quum Nicænis subscriptionibus uix Hosii uideas, Hispanum, Vitum & Vincentium Romanos, Marcum Calabrum, Cæcilianum Carthaginensem, Nicasium Diracensem Gallum. Deinde non uerum: apparet ex collatione subscribentium, qui habentur in Concilio Nicæno, & apud Athanasium Apologia 2. Tertio inutile est, etiam si uerum esset. Nam cum in Trullo conuenissent post annos, aliquot iidem, qui ante in sexto Oecumenico, neque de fide quicquam noui decreuissent, tamen pertinaciter negant aduersarij idem esse Concilium: interque eos præcipue Baronius. In re tam simili, cur tam dissimile iudicium? Nempe interest Romæ, ut Sardicense habeatur Oecumenicum: interest Romæ, ut Trullense non sit Oecumenicum. Hæc una regula discriminis.

XXIV. Rursus aliter: non interesse utrum nominetur: quum utriusque æqua sit auctoritas. Itaque non esse maiorem errorem, quam quum

Mathæus citatur pro Ioanne, vel Hieremias pro Zacharia, vt apud Mat- thæum fallarium appellare, quia idem Spiritus in Hieremia & Zacharia lo- quutus est: ita nec Zozimum.

XXV. Imo negamus esse eandem auctoritatem Oecumenicæ & parti- cularis Concilij: negamus vnquam Sardicense agnitionem pro Oecumenico. Ita: non est exemplum simile Matthæi. Nam vere Canonica, id est, diuina auctoritas in Hieremia & Zacharia: vt pili non interfit vtrum nomines. Itaq; magni momenti: vt taceam non constare vtrum id Matthæi sit peccatum, an vero scribarum: quum omnino dubitare nemo possit quin Zozimus vere alterum pro altero nominauerit.

XXVI. Sanderus: Porcerat fieri, vt Patres antiqui hoc in more habuerint, vt quicquid ab vlla Synodo antiqua, quæ cū Nicæna consentiret, statutū aut vbiq; receptū fuerat, id Nicæna Synodi canonē appellarent. Et rursus: forte in vtraq; olim ita fuit constitutum. At ego vicissim diuinās: fieri potuit vt San- derus, grauiissima febris percussus, ita somniaret. Nam ita plerumq; solent pa- pistici doctores: sed fieri vicissim potest: vt somnia Catholici ne curet. Illud q; nunquam credit, qui sextū Canonem Nicænum expendit: vt nos alias.

XXVII. Sed audiamus nouum cōmentum Saderi: ex his verbis Faustini legati: *Iniūta nobis sunt à sede Apostolica aliqua tractata de Nicænis canonib; vt cōseruentur & constitutio eorū, & consuetudo: quia aliqua ordine Episcanone sententur: aliqua consuetudine firmata sunt.* Faustinus igitur, non tantum cō- stitutum, sed et etiā consuetudinis apud Nicænam approbatæ mentionē fa- cit. Atqui consuetudo erat, vt appellaretur ad Romanum. Igitur hæc appella- tiones approbatæ sunt apud Nicænam: nimirū per hæc verba *τὴν ἀρχαίαν ἐν κρη- τισμῷ: Antiqua consuetudines obseruentur.* Itaque, hæc consuetudinis auctori- tate, Faustinus ab omni vitio falsitatis Zozimum immunem declarat.

XXVIII. Sed hæc primū frustra dicuntur. Quia Faustinus non cōtinuit se intra hæc ita generaliter concepta verba, *Canonū, & consuetudinū*: sed ex Commonitorio suo ipsissima verba Canonum finxit recitare. Itaq; suas illas appellationes, nō cōsuetudinis esse volebat intelligi: sed canonis. Quod tam- en erat impudenter confictū. Falsarius igitur Zozimus. Præterea, quis non videt Sanderum ipsum etiā imposturam facere? Nam certe Patres Nicæni, non vniuersaliter omnes probant consuetudines Ecclesiā: ne præcipua- rum quidem: sed hæc duntaxat quæ Romano *ἰσχυρίων*, siue *ἡγεσθῶν* tribue- ret in sua prouincia: itemq; Alexandrino, Antiochenoq; in suis. Est autem in infinita audacia, quum ita concluditur, Hæc consuetudo probatur: ergo om- nes. Tertio, si consuetudo esset, non vero Canon citatus: cur nō admoniti Patres Carthagenenses: aut à legatis presentibus, cum viderent legationem decerni Constantinopolim, & Alexandriam, aut ab Episcopis Romanis: Denique falsum, ante Concilium Nicænum inualuisse consuetudinem ap- pellandi ad Romanum ex qualibet orbis parte: qua de re alias disputatum.

CAP. IV.

De iure decreti in Concilio Carthagenensi.

I. Atque hæcenus de facto Episcopi Romani. Nunc de ipso Africano- rum decreto. Stapletonus diserte temere fecisse pronunciat, tū quia causa allegata non erat satis iusta: tū quia à maiorum suorum obedientia rece- debant. Nam paucis ante annis Stephanus Archiepiscopus Numidicæ, & alij Africani ad Damasum scripserant, neminē Episcopum, quantumuis disun- ctum, nisi consulto Romano Episcopo, damnari debere: omnesq; grauiores causas ad illius sedem referendas. At paucis post, sub Eulalio Carthagenensi, Romanæ sedi reconciliati sunt, à schismate, quod pepererat ista contentio: vnde Bonifacius merito scripsit, *Africanos Episcopos, instigante Diabolo, con- tra Romanam Ecclesiam sub Aurelio, superbiore cepisse.*

II. Sic solent hii viri, in nobis exagitantis tantopere antiquitatis venerationem commendare, hoc vero iuris sibi permittere, vt pro arbitrio, eius gesta probent, vel improbent. Venia forte non indigni, si id sibi non arrogarent solis. Sed vt reliquos omnes pecudum loco habeant, hoc vero intolerabile. Sed temere factum, quis dicat, id, quod tanta, totq; annorum consideratione tractatum est? Nimirum temerarios illos non alij appellant, quam qui suam imposturam detectam dolent. Et iidem nullam appellant imposturam: quia tamen si quis vsus esset contra Romanam tyrannidem, nullæ satis essent tragædiæ ad exagilandum. Ita enim fieri amat, vt nemo in alios sit durior, quam qui sibi omnia indulget.

III. Discessit iste Africano a suis patribus, falsum: nunquam enim Afri appellationes istas tolerant, quod vel ex Cypriano clarum: atq; etiam proxime ex historia Celestij, & Apianj, Stephani autē illa Epistola est suppo- sita: quod vel Stylus indicat. Vocat se Stephanus *Archiepiscopus Concilij Mauritania*, phrasi profus inaudita. Damasum, *summum omnium pontifi- cem*, eadem aff. ctatione. Ad extremum, *Vos pastorē bonum*: qui solæcisimus, quis ignorat, quā ætatē redoleat? Decreta nominat, quæ nunquam fuerunt: mentitur nunquam licuisse aliquem Episcopum deicere de suo gradu, in- consulto Romano. Reconciliatos fuisse Romanæ sedi Afros sub Eulalio, me- tra fabula: quam prolixè refutat Baronius ad annum quatercentisimum de- cimum nonum. § 92. & seqq.

IV. Sed & Africanorum rationes audent refutare. Illud de excommunicatis, apud alios non recipiendis, ex §. Canonem Nicæno, intelligendū de inferiori clero, non de Episcopis: & de alienis diocesisibus, non de Episcopo Romano. Illud de legatis à latere mittendis, nulla Synodo definitū, falso dici: quia Sar- dicensis Synodus ita constituit. Fumosum autē typhum seculi, falsis fun- damentis niti: nempe prioribus rationibus: itaque temere esse prolatum.

V. Sed in primo patres præuertent Stapletoni sophistice. Nā fateban- tur illi quidem Canonem loqui de inferiore clero: sed argumento à minori, idem concludendum de Episcopis. Nam *et si de inferioribus clericis velle laicum videtur ibi præuerti, quanto magis hoc de Episcopis voluit præuerti*: De alienis autem diocesisibus fateor accipiendum, sed Romanus inde excipitur im- portune: nam ille suam habebat etiam diocesis, vt reliqui, quod alias do- cuimus. Legatos à latere negant permittos ab vlla Synodo, cuius fuerit v- bique rata auctoritas: & recte. Nam Sardicensis non fuit huiusmodi. Fumo- sum typhum seculi, melius poterant illi patres agnoscere, qui non tam pro- cul distabant à prima simplicitate, quam hodierni papistæ: quibus semper

oculos perstringit tyrannidis Romanæ *καθημερον*. Itaque, ne ægre ferat Stapletonus, si is nos maiorem fidem deferamus.

VI. Alij sunt Stapletono modestiores eiga Africanos, quos tam *απει- τως* damnare non audent: sed in sui seculi homines insolentissimi: quos tam faciles putant *δραπένη* *ἀλαστρού*, vt sperent persuadendos ab Africanis longè aliter decretum, ac verba sonant. P. Imo Sanderus oblique. Quia. n. Africani vna voce omnes responderunt se seruaturus, quod in Nicæno Concilio cō- stitutum esset. Est autem idem, siue in Nicæno, siue in alio, quod Nicæno par sit, aliquid debeat: Et Sardicense par fuit Nicæno: atque in eo de- cretum, vt appelletur ad Romanum: Ergo hi Patres hac mente fuerunt, vt concederet Episcopo Romano iudicium appellationum, & facultatem mittendi presbyterum è latere.

VII. Sed hoc vere est *αὐτῶν κίνησις λακτικῶν*. Imo mera insania contra expe- rientiam rationib; pugnat. Constat omnium manifestissime ex disertis verbis Africanos noluisse Romanam appellari, noluisse inde mitti legatum à latere. Ergo quicquid cōtra disputatur, necessario sophistico est: etiam si nullo alio argumento refutari possit quam euentu. Sed retexamus quæso ratiocinatio- nem. Quisquis concedit, quæ Nicæna decreta sunt, concedet etiā, quicquid in alio Concilio æquali decretum est. Primo, hoc axioma docuerunt ipsi Ro- mani non esse necesse: Nam et si paria sint Nicæno Constantinopolitanum, & Chalcedonense: tamen Romani, qui omnia sese præsententur Nicæna acta probare, adduci non poterant, vt probarent decretum de prerogatiua Cō- stantinopolitani. Sed pergamus tamen. Atqui Sardicense par fuit Nicæno: & in Sardicensi appellationes decreta. Imo, in quā, hæc ignoratur: hæc nō crediderunt Africani: quorum hæc est testificatio, *Nulla patrum definitione, hoc Ecclesia derogatum est Africana*. Nimirū assumit Sanderus, quæ ipse sibi finxit: vt temeritatis suæ pœnas sumat ab Afri. Ego contra, & rectius: Afri- cani admittunt erant omnia decreta in Synodo, cuius par esset auctoritas Nicæna. At id decretū de appellationibus, & legato à latere, non admiserunt: ergo id decretū non fuit Synodi vllius, cuius esset par auctoritas cū Nicæna.

VIII. Sed Augustinus (inquit Sanderus) in eo Concilio voluit e de mi- noribus clericis ad Pontificis Romani arbitrium referri. Probatur, Faustinus Episcopus, legatus Ecclesie Romanae, dixit: *Ad sanctū & venerabilem Ecclesiam Romanam Bonifacium, vestra scribere dignetur sanctitas, vt & ipse, quod sanctus Augustinus statuerat dignatus est, deliberare possit: vtrumnam & hoc conce- dendum sit, an verendum, hoc est, de appellationibus inferioris gradus.*

IX. Imo Sanderus suo more imponit suis lectoribus. Nihil. n. propone- batur ab Episcopo Romano de appellationibus minorum graduum: erat. n. tertium Commonitorij caput, de tractandis Presbyterorum & Diaconorum causis apud finitimos Episcopos, de quo quum recitaretur canon Sardicensis, Augustinus dixit. *Et hoc nos seruaturus profitemur, salua diligentiori inqui- sitione Nicæni Concilij.* Quibus verbis, nihil omnino defertur iudicio Roma- ni Episcopi: Atq; adeo Faustini verba falsata sunt Latine. Nam Græcè, *ἡ κατὰ τὸν ἀρχαίον ἡγεσθῶν Ἀρχιεπιστοῦ καὶ ἐπιστοῦ καὶ κληρικῶν, καὶ ἡ ἀρχαία ἐκείνη ἐπι- τροπή: vt & ipse, quod etiam sanctissimus Augustinus definire dignatus est, vtrumq; considerare possit.* Hoc autem significat, vt vtrumq; caput, scilicet, tum hoc de presbyteris, tum illud de appellationibus Episcoporum, Romanus considerare possit: quandoquidem & Augustinus de illo censuit inquirendam veritatem. Omnino Faustini verba sic intelligenda, nisi malis incertum in referenda Augustini sententia.

X. Baronius negat prohibere appellationes ad Romanam sedem: sed tā- tum admonere Romanum, ne, vt aiūt, facilius quam par est, nec festinato, vel præpropere, aut indebite agat: nam maturum quidem exposcunt iudi- cium, non autem recusant. Et hoc probat exemplo Antonij Fufalensis, qui ab Africanis condemnatus, eo ipso tempore, quo hæc controuersia agitaba- tur, appellauit ad Bonifacium, vt constet ex Epistola Augustini duceatēsi- ma sexagesima prima, à Louaniensibus edita. Quid igitur? Perspicue cerne- re est (inquit) de modo prosequendæ appellationis obortum esse dissidiū: non autem de iure. Probat. Quia si de iure, ergo citandus erat à Zozimo quartus & quintus Canon Sardicēsis, ac citatur septimus, non de iure, sed de prosequendæ appellationis modo, vel per literas Romani scribentis ad Epi- scopos finitimi & regionis, vt de causa cognoscant, vel legatis à latere missis in Africam. Patres autē in literis ad Celestinum priorē modum acceptant, qui est per literas: sed ægre ferunt, vel Romæ iudicium fieri, vel legatos mitti.

XI. Verū ista facile refelluntur, vel ex sola lectione Actorum, & eius Epi- stolæ ad Celestinum: quæ ostēdent hæc omnia inuita Minerua fuisse cōqui- sita. Et p. imo quidem vt constet, quid super sit agendum, agnoscit vere Ba- ronius, noluisse Africanos, aut Romanam euocari vllam causam, aut inde mit- ti legatos in Africam. Superest ergo tantum considerandū, an permiserint prosequutionem illam per literas: quod si ne hanc quidem admiserint, nihil est, credo, iam causæ, quomodo fateatur funditus sublatam appellationē. Nam sine prosequutione, opinor, appellatio esset inutilis: & nullus apparet prosequutionis modus, præter hos tres: vt vel Romæ iudicium fiat: vel in Af- rica: & si in Africa, vel per literas, vel per legatos.

XII. Ego igitur de literis negotiū eadem opera constitutum esse dico, cum reliquis. Primo: non enim excipitur vlllo loco aut Actorū, aut Epistolæ. Debebat autē excipi diserte: ne Baronius hodie videtur comminisci de suo. Deinde, quum hæc per literas prosequutio continetur iisdē canonibus, cū reliquis: qui canones ob eam causam reiciuntur, quod falso dicantur Nicæ- ni: & cum iis etiā exhibentur, tum translatio iudicij Romam vsq; tum missio legatorū: certe necesse est eadem ratione, eademq; opera non acceptari lite- ras. Neq; enim eas Nicæni patres magis decreuerunt, quā reliqua. Tertio, nullius appellationis illi mentionē faciunt, quam ad Synodum particula- rem: indeq; ad vniuersalem: ergo omiserunt istam per literas prosequendā. Maxime, in quoniam, quia vnicuiq; concessum est si iudicio offensus fuerit cogno- scere, ad Concilia sua prouincia: velle etiam vniuersale Concilium prouocare.

XIII. Quid tum autē, si peccauit Zozimus citando? Aut quid si astute peccauit: vt videretur tanquam indubitatum supponere ius appellandi: quod alij plurimi eiusdem sedis antistites vel fecerunt, vel fecisse figuntur? Nam quid constitutum sit in Africano Concilio debemus, non ex Zozimi com- monitorio discere, sed ex actis obseruare. Quemadmodum autem vllis om- nibus sigillatim pilis, ipsa tota cauda equina cōsumitur: sic reiectis om- nibus prosequutionis modis ipsa appellatio omnino reprobatur.

XIV. Antonij autem Fufalensis causa incidit in Bonifacij tempus, qui

Cartagini, Antiochie; & deniq; non solus Romanus, sed etiam reliqui omnes Episcopi dominum in temporalibus agnoscebant Imperatorem. Et tamen vsus contra est: nam plerumque eiusmodi Synodi conuocabantur a solo Patriarcha, aliquando etiam in scio, Imperatore. Præterea hæc causæ tantum id efficerent, vt postularetur consensus Imperatoris, non autem, vt ipse conuocaret. Nisi forte debuit Concilium Lugdunense conuocari a Rege Gallie, Constantiense, & Basileense, ab Imperatore, quia eæ vrbes erant in eorum ditone. Sed tertia causa etiam ridicula est, nulla enim lex prohibebat Conciliū fieri, nisi sumptibus Imperatoris, cur enim tum magis quam deinceps? Itaque Liberius apud Theodoretum historiae lib. 2. c. 26. *Negoria Ecclesiastica publicam uenturam non desiderat, quandoquidem Ecclesia ad Episcopos suos ad mare usque deducendos satis habens facultatum.*

C A P. VII.

Episcopi Romani controuersias detulerunt ad Concilium.

I. SI Episcopi Romani, cum sibi obstitere, iudicium detulerunt ad Synodum, ergo, non fuerunt summi iudices, hoc est, Oecumenici Pontifices. At prius verum, Ergo, & posterius. Consequentia patet, tum ex ratione, quia quod ipse possit sua autoritate definire, quorsum deferret ad alios iudices? Et quidem inferiores? Nam hos de iudicio eius indignum esset iudicare. Tum ab vsu omnium, qui Oecumenici Pontificatus iura sibi postremis temporibus usurparunt.

II. Antecedens probatur variis exemplis. Primum, Liberius, cum sibi Constantius Imperator obstitere in Athanasii causa, nunquam iactauit vllam suam Oecumenicam autoritatem: sed Concilium indici postulauit: apud Theodoretum historiae libro 2. c. 16. *Si tua clementia ita visum sit, iudicium haberi iubeto.* Et paulo post, *Omnes contendamus Alexandriam, ubi reus, ubi accusatores, & causa eorum patronus, sunt: atq; litigantium causa diligenter cognita, sententiam de ea pariter feramus.* Hæc Liberius.

III. Secundo, Innocentius in causa Chrysofomi apud Sozomenum libro 8. c. 26. *Quodnam remedium hisce rebus in presenti adferemus? Necessaria erit Synodalis cognitio: quam etiam multo iam antea congregandam diximus. Ea quippe sola est, qua huiusmodi procellarum impetus retundere potest. Quam quidem donec consequamur, expedit medelam calamitatis huius coniterere voluntati magna Dei.* Nota solam Synodum potuisse providere. Simile habes apud Hermannum Mutium Chronico 17. *Pontifex Romanus, duos Cardinales mittit legatos, qui cum Sigismundo Imperatore agerent communi consilio de Ecclesia labefacta in omnibus suis partibus statu reformando. Cum autem multa in varias partes disputatum esset, quomodo, & quo remediorum genera subueniri in extremo periculo constituto possit, tandem vna concordia omnium sententia iudicauerunt fieri non posse quam generali Concilio.*

IV. Tertio, Leo in causa Anatolij, eius qui post Flavianum factus erat Episcopus Constantinopolitanus: a quo petebat sibi dari confessionem fidei, eo fine, quem ipse exponit, scribens ad Theodosium Augustum Epistola 33. *Vt si Constantinopolitanus Antistes in eandem confessionem toto corde consentit: securi, vt dignum est, de Ecclesiastica pace latemur: neq; aliquid residere videatur ambiguum, vt de superfluis forsitan suspitionibus laboremus. Sin vero aliqui a puritate nostra fidei, atq; Patrum autoritate dissentiant. Concilium vniuersale intra Italiam, sicut Synodus, qua ob hanc causam Roma conueneret, mecum petis, clementia vestra concedat, vt in vnum conuenientibus his, qui, aut ignorantia, aut timore lapsi sunt, correctionis remediis cõsularur.*

V. Hi omnes Episcopi Romani, atque ij non exigui nominis, & præter eos fortasse alij nonnulli, cum sibi suæque diffiderent autoritati, ad Concilium prouocarunt aduersarios: probe conscij eius longe maiorem in Ecclesia autoritatem esse quam vllius, siue Episcopi, siue Patriarchæ.

C A P. VIII.

De iis qui salua vnitae Ecclesie, dissentierunt ab Episcopo Romano.

I. SI potuit ab Episcopo Romano dissentiri seruata vnitae Ecclesie; Ergo is non fuit Oecumenicus Pontifex, aut caput Ecclesie. At potuit ita dissentiri. Ergo non fuit Oecumenicus. Consequentiam non est opus vt probemus.

II. Antecedens vero exemplis demonstratur. Primum exemplum ex Eusebij historiae lib. 5. c. 24. Victor Romanus, ob Paschatis dissidium, vniuersæ Asiæ Ecclesias omnes cum finitimis a communi vnitae Ecclesie amputare est conatus. Verum id cæteris parum placuit Episcopis: Victorque acriter atque acerbe fuit reprehensus. In iis autem Episcopis Irenæus erat, Lugdunensis, vir magnus. Hoc vero exemplum est geminum. Nam primo, constat Asianos Episcopos discrepantes a Victore, & quidem in re magni (sic enim putabatur) momenti, non fuisse tamen priuados communionem Ecclesie. Deinde, etiam Occidentales Episcopos, adeo sibi putasse licere ab Episcopo Romano dissentire, vt ausi sint reprehendere: imo vero acrius increpare: quod hodie si quis faceret, nã ille non ferret impune.

III. Verum Sanderus lib. 7. de visibili Monarchia, *Quo pluribus (inquit) hoc Victoris decretum displicuit, eo manifestior sit, & illustrior Episcopi Romani primatus.* Itane tandem inquit. At tu Deus æterne, ita placare huic nostro seculo, vt hunc Romano Episcopo primatum prolixissime concedas: nempe vt ei ab omnibus contra dicatur, vt ab omnibus reprehendatur, ab omnibus acriter, acerbe, vt meritis est, increpetur. Tum nos libentissimis animis, Sanderò suam subtilitatẽ gratificamur: imo, tum nos, qui nunc Oecumenico primatu tam sumus molesti: Oecumenicum illum Pontificatum libenter admittimus. Sed acumen audiamus. Nam si Episcopus Romanus, nihil erat, quam vnus Episcopus: qui factum, vt omnibus pene aliis contradicentibus, vnus tamen autoritas, & sententia vinceret, ac præualeret? Nã Episcopi Catholici omnes in vniuerso terrarum orbe, Victoris Decreto, etiam si parum ab initio placuisset, re ipsa tamen obediunt. Nam ab eo die pro hæreticis, & schismaticis habiti sunt, atque *προς αριστοις ομολογηται* apud Græcos, apud Latinos *quartadecimani* appellati.

IV. Respondeo: Vicisse, & præualuisse Victoris decretum, falso assertũ a Sanderò. Neque enim quenquam illum ex antiquis nominare posse, qui

Asianos propterea pro excommunicatis habitos dicat: Imo vero cum teste Eusebio improbatam fuisse a plerisque omnibus hanc Victoris excommunicationem, id argumentum certum est, non præualuisse. Nam quod inter hæreticos relati fuerint Quartadecimani, primo id factum, nemo dixit vnquam, & decreto Victoris: sed ea fuit sententia omnium, qui aliter sentiebant, quam Asiani: qui tamen nunquam adduci potuerunt, vt a suo more discederent, donec celebratum est Nicænum Concilium, cuius autoritati cesserunt tandem, non Romano Pontifici. Deinde, non tantum damnabat Victor illam de Paschatis celebratione sententiam, sed etiam Ecclesias Asiaticas excommunicabat: nam id diserte notat Eusebius. Imo videtur hoc præcipuum caput fuisse eius decreti. At huic capiti obtemperatum non fuit. Nam Irenæus contradicebat: in eumque finem Polycarpi exemplum citabat, cui Anicetus communionem non denegarat. Imo diserta sunt Irenæi admonentis verba, qui, quanquam Pascha Dominico die celebrandum doceret, hoc est, improbaret Asianos, tamen Victorem monet, *Ne tam multas Ecclesias omnino propter traditionis ex antiqua consuetudine inter illas usurpata obseruationem, a corpore vniuersæ Ecclesie Christi amputaret.* Et arguitur Irenæi fides, & omnium, quorum nomine scribebat, relinquendos in vnitae corporis Ecclesie Asianos, etiam si non cederent sententia Victoris.

V. Rursus Sanderus. Synodus Nicæna scripsit ad Alexandrinam Ecclesiam, *Scitote controuersiam de Paschate susceptam prudenter sedatam esse: ita vt omnes fratres, qui Orientem incolunt, iam Romanos, nos, & omnes vos sint consentientes animis in eodem celebrando deinceps sequuturi.* Ex his ille notat, Orientales velle sequi Romanos: tum Nicænos Patres, tum Alexandrinam Ecclesiam: prælata scilicet omnibus Ecclesia Romana.

VI. Respondeo, primo aliter scripsisse Theodoretum, *ὡς πάντες τῶν ἁγίων ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ πρῆν μὴ ποιεῖν τὴν σύμφωνον Πατριάρχῃ καὶ ὑμῖν, καὶ πάντις τῆς ἀρχῆς φυλάττει το πάχος. ἐν δὲ ὁσῶν μὲν ὑμῶν ἄγαν.* Ita vt omnes fratres Orientales, qui prius non consentiebant Romanis, aut vobis, aut omnibus iis, qui ab initio obseruant, Pascha in postero vobiscum acturi sint. Hic, primo sequendi verbum nullum est: sed pro eo *μὲν ὑμῶν vobiscum.* Deinde non nominantur Romani, nos, & vos, id est, Romani, Nicæni, Alexandrini, sed tantum Romani, vos, id est, Alexandrini, & omnes alij. Itaque, etsi in eo esset aliquid dignitatis, tamen non possent dici Romani prælati Nicæni, sed tantum Alexandrini, & alij. Bis ergo ludit in re seria praeliter Bellarminus, & cum viget verbum sequendi, & cum hæret ei distinctioni, quæ tamen sunt interpretis peccata.

VII. Secundo, concedamus, si placet, hæc peccata, & ponamus ita scriptum, vt est apud Christophorionem, quæ tamen illa ineptia est, vt sequendi verbo, quod manifeste imitationem significat, abutatur ad primatum? An eos omnes necesse est primatum, autoritatemque obrinere in nos, quos ipsi nobis proponimus ad imitandum? Deinde, cur per illud nos, intelligit Nicænos, id est, Patres illos, tum congregatos, & concilium componentes? Cur non potius, Patres quidem illos: at non quatenus congregatos, sed quatenus ipsos etiam in suis Ecclesiis, sic Pascha celebrantes? Sic Orientales ita receperunt se Pascha celebraturos, vt Romani solent, & nos in nostris Ecclesiis solemus: & vos etiam vestra soletis. Quæ interpretatio confirmatur ex Epistola Constantini, hac ipsa de re apud eundem Theodoretum lib. 1. c. 10. Itaque, quandoquidem hoc negotium ita constituendum erat, vt nihil nobis cum illis paritatis, Dominij, intersectoribus esset commune, & is erit optimus est, quem omnes Occidentales, Meridionales, Septentrionalesque obseruant Ecclesie, imo quadam etiam Orientales. Propterea in presentia æquum esset omnes conuenerunt (ipseque ego pollicitus sum vestra prudentia gratum fore) vt quod in vrbe Roma, Italia, omni Africa, Aegypto, Hispania, Gallia, Britannia, Libya, vniuersa Græcia, dioceseque Asiatica, Pontica, Cilicia, vno eodemque obseruatur animo, id ipsum vestra amplectetur alacriter sapientia. Vbi vides singulas prouincias enumeratas, ex quibus componebatur Synodus.

VIII. Denique, quænam hæc, malum, audacia est interpretandi, vt quæ coniuncte dicta sunt, *Romanos, nos & vos sint sequuturi*, in hunc modum disceptantur, sequuntur sint primo Romanos, tum secundo sequuturi sint nos, denique tertio sequuturi sint vos: Id vero, quo vsu Sanderus docebit esse rectum? An placet, vt etiam in literis Constantini totidem gradus distinguamus: primo Occidentales, secundo Meridionales, tertio Septentrionales: Imo primo Romam, secundo Italiam, tertio Africam, quarto Aegyptum, & cætera? Quasi vero, quoties accidit, vt nobis multa sint nomina proferenda, non ea sit necesse certo ordine prosequi, atque ab vno incipere. Nego igitur eorum verborum sensum esse, vt Orientales sequi debuerint Romanos, magis quam reliquos. Et quidem obiter moneo, in hoc componendo Schismate, nunquam aut Concilium, aut Imperatorem vfos esse, aut decreto Episcopi Romani, aut exemplo solius verbis, sed omnium Ecclesiarum, apud quas is mos erat. Et eas quidem enumeratas esse, vt significaretur pauciores pluribus cedere debere, quod si vnus Romæ is mos fuisset, confidenter dicam futurum non fuisse, vt reliquæ omnes ad eius exemplum emendarentur.

IX. Transeo ad alterum exemplum. Id erit ex Irenæo, apud Eusebium eodem loco, *Presbyteri ante Soterem, qui Ecclesia, cui tu iam præes, præfitebantur, Anicetum dico, Pium, Hyginum, Telesphorum, Sixtum, neque ipsi hoc festum eo die, quo Episcopi Asia obseruauerunt, neque aliis post se ita obseruare permiserunt.* Et nihilominus ipsi non sic obseruantes, pacem colebant cum iis qui ab iis Ecclesiis ubi sic obseruabatur, veniebant, quantumuis contrarij sint obseruantibus. Neque vnquam quiquam eam ob causam fuit eiectus. Verum ii prædecessores tui presbyteri qui non obseruabant, iis, qui erant ex illis Ecclesiis, ubi obseruabatur, mittebant Eucharistiam. Quin, quum beatus Polycarpus venisset Romam sub Aniceto, & de quibusdam alijs capitibus nonnihil inter se diceptassent, statim conciliati sunt. Cum tamen de hoc capite inter se conuenire pergerent (sic enim lego locum aliqui corruptum *Ἐὶ τῶν ἁγίων φιλοστούργων ἁγῶς ἰαυτῶν*) Nec enim Anicetus Polycarpo persuadere potuit ne obseruaret: utpote qui ita semper seruasset vna cum Ioanne discipulo Domini nostri, reliquisque Apostolis, quibus vsus erat familiariter. Nec vero Polycarpus Aniceto persuasit, vt obseruaret, dicenti retinendam esse consuetudinem presbyterorum suorum prædecessorum. Et hæc tamen se se habentibus, communicauerunt inter se, & intra Ecclesiam concessit Polycarpo Eucharistiam Anicetus, honoris ergo scilicet, atque ita pacifice separati sunt, vniuersalis Ecclesia pacem retinentibus cum iis, qui obseruauerunt, tum iis qui non obseruauerunt.

X. Hæc apud Eusebium Irenæus. Putarunt igitur Asiatici licere sibi aliam rationem sequi, quam sequeretur Ecclesia Romana. Imo Polycarpus tam credidit licere sibi ab Aniceto discrepare, quam Aniceto à se, nec sibi plus passus est ab Aniceti autoritate persuaderi, quam rationibus probaret. Quem ferret hodie, quæso, Polycarpi similem is, qui sibi voluntatem iactat esse pro ratione: is, inquam, qui esse sibi in pectore omnia iura gloriatur? Tantam nimirum mutationem passa est res Christiana. Agebat Polycarpus cum Aniceto familiariter, atque ex æquo, tanquam cum collega suo: At hodie nisi Aniceti successores, Polycarpi successores, tanquam Deum aliquem celo delapsum suscipere, quas non tragœdias excitare: Breuiter, neque Aniceto Polycarpus persuadet: neque Polycarpum Anicetus trahit in suam sententiam: & tamen perseverat Christiana communio.

XI. Sanderus tamen suo more audaculus. Cum Pius Pater Romanus, velut diuinæ voluntatis supremus in Ecclesia minister, & executor de Pascha decreuisset, Polycarpus probe sciens decretum summi Pastoris contemni absque graui peccato non posse, propter istas super die Paschæ quæstiones, ad urbem Romam venit, ubi Pio defuncto, cum Aniceto colloquutus impetravit, ut liceret ipsius Ecclesiis in veteri consuetudine perseverare.

XII. Acqui multa, aut sumit, aut mentitur Sanderus. Primo, non est certum à Pio quicquid decretum fuisse de Pascha: nam, quod apud Gratianum extat fragmentum de Consecratione, distinctione tertia, fabulam ore pleno sapit: maxime, quia narratur historia Apocrypha Hermetis, cui Angelus apparuerit specie pastoris: Tum clauditur hac phrasi, quæ solennis est Decretalibus fictitiis, Quia non debetur à capite quoquomodo discedere. Secundo, si quicquam pronunciauit Pius, non tamen ut id diffiduum, nemo Veterum narrat, sed duntaxat, cum venit Romam, ea de re colloquutus esse, potuit autem alias ob causas venire. Denique id non dubio impudentissime mentitur Sanderus, impetrasse, ut liceret suis Ecclesiis sua consuetudine uti. Nam contra Irenæus docet, nec à Polycarpo Anicetum, neque ab Aniceto Polycarpum impetrare potuisse, ut à sententia discederet. Sed id ingenium est Papistarum, ut vetera omnia metiantur ex suis temporibus, tam religiosi antiquitatis cultores, ut putent, non ex primæua sinceritate suum factum corrigendum, sed contra ex suo fastu veterem illam sinceritatem corrumpendam.

XIII. Tertium exemplum Cypriani. Is enim anabaptismi tuebatur errorem contra Stephanum Episcopum Romanum, scripta nominatim aduersus eum Epistola ad Pompeium, quam Pamelius optaret nusquam extare, quæ ex professo Epistolam Stephanianam refutabat stylo acri & obiurgatorio. De eo tamen sic Augustinus contra Donatistas libri 5. c. 25. *Ita illa que contra Stephanum irritatus effudit, retrahere nolo, quia opus non est, eadem quæ ipsa dicuntur, quæ iam factis discussa sunt. Et ea præterire melius est, quæ periculum perniciose dissensionis habuerunt. Stephanus autem, & abstinentes putauerat, qui de suscipiendis hæreticis præsertim consuetudinem conuellere conantur. Iste autem quæstionis istius difficultate permotus & sancti charitatis visceribus largissime præditus, in unitate eis manendum, qui diuersa sentirent. Ita quavis commotus, sed tamen fraternæ indigatur. Vicit tamen pax Christi in cordibus eorum, ut in tali discrepatione nullum inter eos malum schismatis oriretur.*

XIV. Hæc Augustinus: ubi audis commotiorem, sed tamen fraternam indignationem. Id significat Cyprianum ita egisse cum Stephano, ut cum fratre, non cum principe, aut domino, aut denique Oecumenico: itaque putasse nihil à se absurdi committi, si non tantum ab eo discederet, sed etiam vehementer dissentiret: imo non id tantum, sed etiam indignaretur. Audis in tanta re Augustini sententiam, & quidem in libro, quem Pontifici Romano inscripsit, cuius fuisse obseruantissimum negari non debet. Credidit ergo Cyprianum, et si discreparet à Romano Episcopo, imo vero Romanum acriter ac publice increparet: tamen non discessisset ab unitate Ecclesiæ, quantumuis Romanus decreuisset abstinentes, qui cum Cypriano facerent. Certe si summum exstitisset Episcopi Romani iudicium, ut eius arbitrio componenda essent omnes in religione controuersæ, quis credat eum non fuisse excommunicatum, & ab Ecclesia alienum, in quem ille eam tulisset sententiam? Sed nimirum nondum erat nata tyrannus.

XV. Ad hæc historiam Bellarminus respondet, lib. 4. de Pontifice, cap. 7. sine dubio Stephanum non definiuisse tanquam de fide, hæreticos non rebaptizandos, licet iusserit non rebaptizari: ut patet ex eo, quod non excommunicauerit Cyprianum, & alios contrarium scientes.

XVI. Contra. Imo quod sine dubio esse Bellarminus asserit, contra est suam enim definitionem excommunicatione sancit: *abstinentes putauerat*, inquit Augustinus. Et apud Eusebium lib. 7. cap. 4. Dionysius narrat Stephanum scripsisse, *ut dicitur in epi. ad romanos, se nullo modo cum eis communicaturum, & in epi. ad romanos, quandoquidem hæreticos rebaptizant.* Si est igitur definire quæstionem, eam excommunicatione sancire, tum profecto hæc Stephanus definiuit. Sed fuit ea tantum comminatio, inquit Bellarminus. Primo, qui scit, an vidit Stephanianam literas? Deinde quid tum? Comminatus est excommunicationem, ergo non definiuit? Imo contra comminatus est excommunicationem, ergo definiuit. Nam quis incertis rebus, obscuro nec definito dogmate, audeat minari cuiquam separationem ab Ecclesia? Denique, cum publicatur damnatio cuiuspiam opinionis, pœna vix solet vlla esse pronuntiatio, sed tantum comminatio. Quia ipsa pronuntiatio pœnæ, partes audiri postulat, quas iudicari oportet ex præscripto damnationis, quæ est vice legis. Itaque sine dubio Stephanus definiuit. Et definitionem suam excommunicatione denunciata sancit. At Cyprianus definitionem non admittit: nec tamen à posteris (nam Stephanus quid facturus fuisset, cui tam breuis Episcopatus fuit, nemo dixerit) pro excommunicato habitus: imo pro sancto Ecclesiæ membro.

XVII. Quartum exemplum Athanasij, qui semper & fuit, & habitus est vere Catholicus: & tamen Communionem Romanam priuatus à Syluestro Pontifice. Ita legis in Epistola ad Valerium, Valentem, Germanium, quam habes apud Baronium ad quinqueagesimum, septimum, post tertium seculum, §. 44. *Cognoscat prudentia vestra, Athanasium, qui Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus fuit, prius quam ad Comitatum sancti Imperatoris peruenisset, seculum literas orientaliū Episcoporum, ab Ecclesiæ Romanae Communionem separatam esse: sicut testis est omne prædiximus Ecclesiæ Romanæ.*

Tom. II.

na. Et post, Et hæc etiam scire volo, quod fratrem Fortunatianum petii, ut literas meas ad clementissimum Imperatorem perferat, quas ad Orientales Episcopos feci, ut scirent & ipsi una secum Athanasij Communionem esse separatam.

CAP. IX.

De Episcopis inuito Romano constitutis, & indicatis.

I. Si etiam inuito Episcopo Romano, Episcopi & fungebantur ministerio suo, & deponerentur: Ergo is non erat Episcopus Oecumenicus. Verum autem prius. Quare posterius falsum esse nequit. Antecedens probatur exemplis.

II. Apud Cyprianum epistola sexagesima octaua Basilides, & Marcialis Hispani, idololatriæ libellis commaculati, deponuntur ab Hispanis Episcopis. Basilides Romam proficiscitur: à Stephano restituitur. Sed scribit ad Hispanos Cyprianus, ne sic quidem esse recipiendos, *Nec rescindere ordinationem iure perfectam potest* (nam deposito Basilde ordinatus erat Sabinus) *quod Basilides post crimina sua detecta, & conscientiam etiam propria confessione nudatam, Romam pergens, Stephanum collegam nostrum longe positum, & gesta rei, ac tacite veritatis ignarum, sefellit, ut exambiret reponi se iniuste in Episcopatum, de quo fuerat iusto depositus.* Hinc habes, et si Stephanus definiisset Basildem restituendum, eademque opera Sabinum restituendum, tamen credidisse Cyprianum, contra faciendum: nempe Sabinum confirmandum: Basildi vero obstitendum.

III. Secundum exemplum ex Sozomeno, lib. 3. c. 7. Orientales Athanasium deposuerunt. Iniuste id quidem: Catholicum Ariani, sed deposuerunt tamen. Is obtinet à Iulio literas quibus frater redit ad Ecclesiam suam: unde tamen rursus expellitur, scribentibus ad Iulium Orientalibus ex Concilio, non debere eum suscipere, quos ipsi deposuissent, sicut neque eorum prædecessores erant refragati, cum ab eius præcessoribus Nouatus eiecitur ab Ecclesia.

IV. Tertium exemplum ex Theodoro historia lib. 5. c. 23. Flavianus Episcopus Antiochenus, cum esset constitutus post Meletium, ea res Orientum à Romanis, tum ab Ægyptiis odium valde diuturnum peperit. Contra Flavianum constitutus est, primum Paulinus, deinde Euagius, violatis Ecclesiæ legibus. Huius tamen communionem amplexati, vna cum Occidentalibus, Damasus, Syricus, Anastasius, tres sibi continuo succedentes Episcopi Romani, Imperatoris animum contra Flavianum concitare obnoxissime studuerunt, quorum intermedius Syricus annos quindecim Ecclesiam administravit, vnde conuicti potest, quam longo tempore hæc duravit contentio. Photius sane in Bibliotheca c. 96. viginti numerat, Flavianum igitur Imperator iubebat Romam proficisci. Ille respondit, si de fide accusetur, aut vita, subitum iudicium, sin oppugnetur propter sedem & præsulatum, libenter cessurum, seque ipsum abdicaturum. Quibus auditis, iubet Imperator in patriam reuerti, Ecclesiam sibi commissam sedulo pacere. Rursus Episcopus Romanus ardere, Imperatorem accusare, tanquam tyrannorum in Ecclesia factorem, quos tamen à Republica diligenter expelleret Imperator iubet et ponere, quodnam tyrannidis genus in Flauiano animaduersum esset, se enim eius partes suscipiturum, & causam acturum in iudicio: quomodo respondisset Romanus, non posse se cum Imperatore disceptare, hortatur eum Imperator ad concordiam, maxime cum omnes Orientis Ecclesiæ Flauiano adhererent, itemque Asiaticæ, Ponticæ, Thracicæ, Illyricæ. Huic adhortationi acquiescunt tandem Occidentales; polliciti simultatem deposituros. Flavianus igitur, inuitis, & contradicentibus tribus Romanis Episcopis, ac frustra annitentibus eum de folio deturbare, fruitur Episcopatu suo, & illi tandem coacti sunt eius electioni, quam, tot annis, tanta pertinacia, oppugnant, consentire. Episcoporum autem Romanorum voluntati obstitit, non Imperatoris solius autoritas, sed etiam inuictus Episcoporum numerus, atque horum constantia vicit tandem illorum pertinaciam.

V. Quartum exemplum Ioannis Chrysostomi, qui, cum factionibus Theophili & Epiphani deponeretur de Episcopatu, Romam scripsit ad Innocentium, ut sibi auxilium ferret. Et eius quidem depositionem ægrè, ut fieri debuit, tulerunt Occidentales: atque Innocentius Romanus ante alios, diligentissime laborauit. Sed quo successu? Audi Photium Bibliothecæ c. 96. *de Pape Innocentio, qui ad vltimam & agram inuenit, et in epi. ad romanos, Romanus Innocentius multum pro eo laborauit, quantum frustra fuerit eius studium.* Itaque rescriptit nullam spem reliquam esse auxilij, nisi in Concilio, cuius conuocationem iam pridem necessariam censebat. Ioannes autem ei gratias sic egit, *Perpetuas vobis gratias agimus, quod paternam erga nos beneuolentiam declarastis. Nam, quantum in vestra pietate situm fuit, iam res omnes sedata, & emendata, & sublati omnia scandala fuissent, gauderentque Ecclesia tranquilla, & sincera pace: & esset plane secunda omnia, neque contempta leges, neque violata Patrum constitutiones forent.* Hæc ille, qui cum Innocentium agnoscebat quod erat in eo, non tamen perfecisse, quid aliud ostendit, quam non fuisse tantam Romani Episcopi autoritatem, ut ea sola restitui posset Constantinopolitana Ecclesia in bonum statum?

CAP. X.

An iudicari poterit de Episcopo Romano in ordine Ecclesiastico.

I. Nullus Oecumenicus Pontifex ab alio iudicari potest. At Episcopus Romanus ab alio iudicari potest. Ergo Romanus Episcopus non est Oecumenicus Pontifex. Maior propositio patet ex ipsa aduersariorum confessione, imo professione constanti. Ad minorem autem probandam multa congeruntur argumenta à Nilo, & Caluino, item apud Ioannem de Turrecremata, quæ Bellarminus excutit c. 27. 28. 29. & 30. l. 2. de Pontifice.

ccc

Eanos

Et nos argumenta non omnia quidem assumemus, sed tantum quæ legitima videbuntur. Nam ex iis, quæ sumit Bellarminus à Ioanne de Turrecremata, nonnulla mihi quidem probari non possunt varias ob causas, quas enumerare nihil est necesse. Et solidius ni fallor, refutari queant, quam à Bellarmino. Cæterum reuoco ad duo capita: primum de Ecclesiastico ordine: alterum de Politico. Et de illo prius.

I. Primum igitur argumentum: Si Paulus confert suam doctrinam cum Apostolis: seque Petrus acriter obiurgari passus est à Paulo, quo iure Papa Romanus nulli mortalium de factis, vitæque sua rationem reddere vult?

II. Bellarminus respondet. Primo: Pauli exemplum pro se facere. Ideo siquidem ad Petrum accurrisset, & cum eo contulisset Euangelium, quia Petrum maiorem se agnosceret. Et exemplum posteris dare vellet, vt ad Petri sedem in eiusmodi rebus accederent. Hieronymus epistola 11. inter Epistolas Augustini. Theodoretus ad Leonem. Secundo Petrum passum esse se obiurgari à Paulo, quod esset non iudicialis, sed fraterna correptione. Non enim reprehendit Paulus, quomodo maiores de minoribus ex autoritate iudicant: sed quomodo minores, interdum maiores suos ex caritate corripiunt. Augustinus Epistola 19. ad Hieronymum: Gregorius homilia 18. in Ezechielem.

IV. Contra. In priori falsum sumitur. Nam nec Paulus se minorem agnouit Petro: cum cõtra testetur *ὁ δὲ ὑπερημάνει τῆς ἐκκλησίας ἀποστόλων*, nulla re inferiorum fuisse summis Apostolis. In quibus non potuit non esse Petrus. Nec ad Petrum accurrisset: sed Hierosolyma, vbi non Petrus solus erat, sed & alij: maxime Iacobus, & Ioannes, cum quæ iis omnibus contulit de Euangelio, quod predicabat inter gentes. Itaque hoc exemplum non potest facere pro Oecumenico Pontifice: alioquin, si ex eo quod Petrum cõsultuit, minor esset agnosendus: tum profecto esset etiam minor Iacobo & Ioanne, quos æquæ cõsultuit ac Petrum. Et similiter æquæ exemplum dedisset accedendi ad sedem Hierosolymitanam, & Ephesinam: quod quidē Catholici concedunt. Quis enim negat debere mutuam Euangelij predicatores communicationem vigere? Quamquam, cur sedibus hæreamus non video. Quia enim & sedes nō semper ab eiusdem meriti personis occupantur: & si occupantur, tamen non solæ: longè melius dicamus exemplum nobis à Paulo datum, vt quoties opus erit, accurramus ad eos, in quibus Spiritus Diuini *καὶ ἐπιπέσει*, tota agnoscat Ecclesia. Sic quis dubitet cum Romæ sederet Felix, substitutus in locum Liberij, non libentius accurrisset Catholicos ad Alexandrinam sedem, cui Athanasius præerat? Aut diu post ea tempora, cum Romæ præessent Pontifices adeo imperiti stupidi que, vt vix literas nosset, vt testatur Alphonsus de Castro; quis neget longe sibi melius consuluisse eos, qui in rebus dubijs aliunde consilium sibi expeierent? Et quidem nihil Hieronymus loco citato dixit, quod Bellarmino faueat: nam neque de exemplo quicquid neque de inæqualitate tantum dixit, tantæ autoritatis Petrum fuisse, vt ad eam Paulus ascenderet. At id comparisonem nullam præfert: potuit enim magnæ, imo maximæ autoritatis esse, vt tamen non maioris. Theodoretus autem quid? Si Paulus ad Petrum accurrisset, multo magis ego ad Apostolicam sedem. Hæc summa: Egregium vero fundamentum: Oecumenici Pontificatus! Denique ad vim argumenti nihil respondetur: quæ est eiusmodi: Si Paulus Apostolus, hoc est, omnibus Episcopis maior, non agnouit se *ὑποτάκτον*: multo minus id sibi arrogare debet Romanus Pontifex, longè minor Paulo.

V. In altero, dico fuisse quidem fraternam correptionem, sed acerbam. Ideo quæ non admonuisse, sed *ἐπιτιμᾶν* dixit Paulus, in facie restitisse, quod certe longe est aliud, quam simpliciter admonere. Sed & addit, *ὅτι καὶ πρὸς τὸν Πέτρον ὡς ἰσοπέδητος*, quia condemnandus esset: absurde dictum, si Paulus Petrum agnouisset *ὑποτάκτον*. Porro Papæ non adeo subtiliter distinguunt, cū de sua autoritate agunt. Non enim tantum legas, *Nemini de sedis Apostolica iudicio licet iudicare*. Sed etiam, *huius culpas istis redarguere præsumit mortalium nullus*. Audin' mortalium nullus. Esto, distinguat Bellarminus, fraterne reprehendentes, ab iis qui iudicialiter. Separantur ij qui reprehendunt tanquam maiores, ab iis, qui tanquam minores. Sed respondeat Sophista: sunt ne fraterne reprehendentes: sunt ne ij qui reprehendunt tanquam minores: sunt ne, inquam, illi, in mortalibus? Stupor erit negare. Audi igitur: quod vtiliter repero: *huius culpas istis redarguere præsumit mortalium nullus*. Ergo neque fraterne reprehendentes: neque ij qui tanquam minores ex caritate corripiunt.

VI. Secundum argumentum: Romanus Pontifex Honorius à sexta Synodo non solum iudicatus, sed etiam damnatus, tanquam Monothelita. Ergo Episcopus Romanus potest iudicari.

VII. Bellarminus: Honorium in causa fidei iudicatum atque damnatum esse. Neque se negare, quin Pontificem hæreticum Ecclesia iudicare possit. Neque id contradicere alteri propositioni, Papam à nullo iudicari posse, idque alias se ostensurum.

VIII. At nos de huius historię veritate alias prolixè egimus, cõtra Bellarminum, Sanderum, Baronium: vt nunc nihil sit opus eandem rem retere. Reliqua igitur videamus. Certe, si à nemine prorsus iudicari potest Papa: nulla ratio relinquatur, qua cohiberi possit, cū incidit in hæresin. Imo potius, omnis via præcluditur cognoscendi, an sit hæreticus, quia inquirere in doctrinam Papæ, iam est de eo iudicare. Tum vero, omnes sanctiones Apostolicæ sedis accipiende sunt, tanquam à ipsius diuina voce Petri firmata. Et contra ipsam diuinam Petri vocem quisquam Christianus audeat hiscere? Deinde, absurdum est concedere Papam hæreticum condemnari posse: & interim negare Papam posse in hæresin incidere. Sed hoc quandoquidem in aliud tempus Bellarminus differt, & nos pergamus ad alia.

IX. Tertium argumentum: Multæ sunt leges latæ de Episcopis, cum ab Apostolis, tum à Concilijs: quæ certe omnes Episcopos ligant. Papa autè nihil est quam Episcopus. Ergo tenetur iis legibus: proindeque iudicari potest.

X. Bellarminus: Papam teneri Ecclesiasticis legibus, quoad directionem, non quoad coactionem, vt Iurisconsulti de principe loqui solent. Deinde, quamuis Concilia, tam generalia, quam particularia, interdum de Episcopis vniuersè loquantur, cum leges ferunt: tamen de iis solatn intelligi debent, qui subiecti sunt legislatori, quod ex Concilijs particularibus planum fieri potest, quæ sæpe dicunt: Si quis Clericus, si quis Episcopus, & tamen constat legibus illis non ligari clericos, aut Episcopos eius provinciarum.

XI. Hæc est vis argumenti: Omnes Episcopi tenentur legibus latis de Episcopis: Romanus pontifex est Episcopus: Ergo tenetur iis legibus. Respondeo: 1. Rectorem, vel quoad coactionem. De directione admitti conclusionem, de coactione, maiorem negari. Sed hæc directionis & coactionis disparatio impudens est adulatorum commentum, qui Episcopum Romanum voluerunt æquare, aut potius anteferre politico magistratui, & quidem summo. Verum, quam intempestive, sic cognoscas. Ij dicuntur teneri legibus, quoad directionem tantum, qui summi sunt in Republica magistratus, id est, qui ipsi eas leges condunt, suaque autoritate sanciant. At nos loquimur de legibus latis non ab Episcopo Romano, sed vel ab Apostolis, vel à Concilijs. Deinde, ij qui tenentur tantum ad directionem, leges nullas ferunt de seipsum, sed de alijs, ita Rex nullam legem fert de Regis officijs, sed de suorum subditorum. Itaque iis legibus ipse non tenetur, quia non est subditus, sed Rex. At nos loquimur de legibus latis de Episcoporum officio. Et addimus Romanum ipsum esse Episcopum: itaque eas leges necesse est latas de eius officio, latas autè non ab ipso, sed ab alijs. Itaque valere non debet ea distinctio, & dicendum, quandoquidem ab alijs, siue Apostolis, siue Concilijs, latæ sunt leges de officio Episcopi Romani, ideo teneri Episcopum iis legibus, non tantum quoad directionem, sed etiam quoad coactionem. Atque hoc esse necesse est fateri, qui agnoscunt Papam hæreticum posse iudicari, & deponi. Nam ealege, quæ prohibet Papam esse hæreticum, necesse est quemlibet Papam teneri, quoad coactionem.

XII. Quod attinet ad alteram responsionis partem, dico argumentum peti, non à ratione loquendi, sed ab ipsa legum & Episcopatus natura: nam quæ leges feruntur de Episcopatu, iis omnes Episcopatu fungentes, tenentur oportet. Itaque, vel negandum Romanum esse Episcopum, vel omnino cedendum. Deinde, non omnes leges latæ sunt à particularibus Synodis, sed multæ etiam ab vniuersalibus. Quæ admodum attem particulares Synodi, omnes obligat suæ ditionis Episcopos, sic vniuersales vim habent in omnes totius orbis pontifices. Deinde, quia particulares suis legibus ligant omnes suæ provinciarum Episcopos Ergo & Romanus tenebatur legibus Synodi, non tantum vniuersalis, sed etiam particularis suæ.

XIII. Quartum argumentum: Sexta Synodus nominatim Romanæ Ecclesiæ legem præscribit, Canone 13. vt permittat presbyteris, diaconis, & subdiaconis, vxores. Canone 55. ne ieiunet Sabbatho in quadragesima.

XIV. Respondet Bellarminus, primo, de Concilio, postea de Canonibus. Eam Synodum non fuisse sextam Oecumenicam: sed aliam quandam aliquot annis ferias celebratam, & à Romanis pontificibus nunquam probatam. Et sane verum, annis aliquot post sextam Synodum hanc esse celebratam. Sed, vt habetur in actis, conuenientibus rursus iisdem patribus, qui sextam fecerant. Et non proprio quidem motu, sed eadem autoritate, qua reliquæ solebant Synodi conuocari: nimirum Imperatoria Iustiniani, Synodus testis, quæ alloquens Imperatorem, enarratis incommotis orientibus ex defectu Canonum quintæ sextæque Synodi *τῶν ἀρίων τῶν τῶν ἐπιπέσει* (forte *ὁ συναγροῦσθαι*) *συνόδων ἐξουσιάζουσαν* hanc *ἐκ τῆς Δοῦ* collectam generalem Synodum conuenire definiti. Nam quod negat Bellarminus dici posse sextam instauratam: primo quidem nihil nos mouet. Quid tum enim, si fuit ipsa per se Synodus Oecumenica? Deinde, non recte probatur non fuisse. Quid enim? Non fuerunt iidem præfides, non idem Imperator, non idem numerus Episcoporum. Valeant ista, si non similia possumus obicere Synodo Tridentinæ: quæ duos vidit Imperatores Carolum quintum, ac Ferdinandum: Pontifices Romanos, primo Paulum tertium, & Iulium tertium, deinde, omisis intermedijs, Marcello secundo, & Paulo quarto. Instaurata est à Pio quarto: non iisdem præfidentibus, non etiam eodem Episcoporum numero: imo ne iisdem quidem Episcopis. Quæ si non obstant quominus anno eius seculi sexagesimo secundo instaurata sit eadem Synodus, quæ desiderat anno quinquagesimo secundo, cur vim habeant maiorem contra hanc Trullanam?

XV. At hanc Synodum Papæ non probantur. Esto, inquam. At id papæ licere, nos negamus, vt de eius solius sententia, iudicentur Oecumenicæ Synodi. Improbabat Leo Ephesinam *ἀνεκλήτως*: nec tamen obtinere potuit, vt vim suam nō haberet, donec ita iudicatum, decretumque: est in altera Oecumenica Synodo. At hanc Trullensem nulla vnquam alia Synodus Oecumenica reprobauit. Tulit Constantinopolitana prima legē de priuilegijs pontificis Constantinopolitani, quam etsi non probarent Romani, tamen tollere nunquam potuerunt, imo tandem oportuit consentire.

XVI. Et hætenus de Synodo. Iam de Canone 13. & 55. Ille dicit Apostolorum & veteritatis doctrinam se proponere, cum vxorum contubernium clericis permittit. At id falsissimum. Nam Carthaginense secundum canone 2. vult Episcopos, Presbyteros, Diaconos, vxoribus abstinere, *ὅτι quod Apostoli docuerunt, & ipsa seruauit antiquitas, nos quoque custodiamus*. Epiphanius hæresi 29. negat Ecclesiam non suscipere vnus vxoris virum adhuc gignentem, & si qui recipiunt, id esse contra Canonem. Porro Canon sexagesimus quintus, agit de re indifferenti, de qua nec potuit nec debuit legem ponere Latinis.

XVII. At primum, etsi in re ipsa peccatum concederetur, tamen non infirmatur argumentum. Nam similiter Romani Pontifices multa absurda præceperunt, quibus tamen omnes volunt teneri. Imo *ἀσπενῶν* clamant, *licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur iugum, tamen seruemus, & pro deuotione toleremus*. Quid Concilia? Vt omittam plurima, nonne credidit Ecclesia Romana iniquum esse canonem de priuilegijs Constantinopolitani Antistitis? Et tamen legis vim habuit. Potuerit ergo errare in iudicando Synodus Trullana, at verum est, eam existimasse suæ esse dignitatis, imo etiam iuris, leges ferre Romanæ Ecclesiæ.

XVIII. Secundo, de Sacerdotum vxoribus, non mentitur Canon, se proponere Apostolicæ & antiquæ doctrinam. Paulus enim Episcopum describit vxoratum, 3. c. prioris ad Timotheum. Et constat fuisse multos Presbyteros, atque Episcopos, vxoratos. Quin Apostolicus canon 6. *ἡ πρεσβυτέρου ἢ ἐπισκόπου, ἢ ἀδελφοῦ τῶν ἰουδαίων γυναικῶν μὴ ἐκβαλεῖται ἐκ τῆς ἐκκλησίας, ἰὰ τὸ ἐκβαλεῖται, ἀφ' οὗ ἐξέσθαι ἐπιπέσει ἢ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν*. Episcopus, Presbyter, Diaconus, si vxorē ne dimittat, prætextu religionis. Si dimiserit, destituatur, si perserauerit, excommunicatur. Synodus Gangrensis, Eustathianos perstringens, & presbyteros

XXVII. Sed hæc eo iure facta sunt, quo Imperatores præerant Pontificibus: hodie enim, quum contra factum, ut Episcopus Romanus maior sit Imperatore, non possit Imperator, etiam si veller maxime, Episcopum Romanum coercere: ut probatum, quum Maximiliani Imperatoris, & Ludovici Regis Galliarum conatus irritus fuit. Vix vnicus inuentus est nostro seculo Carolus quintus: qui tamen gessit se, non ut magistratus in subditum, sed ut hostis victor, in hostem debellatum. Eodem, inquam, iure facta, quo olim Constantinus magnus iussit Arium exulare: & Eusebium, & Theognin apud Socratem libro 1. c. 5. & postea Athanasium, c. 23. item Constantius ter Paulum electum Episcopum Constantinopolitanum, libro 2. c. 5. 21. Denique, quo Gratianus Demophilo Ariano dixit, libro 5. c. 7. *εἰ τὸ ἐπιτολὴν καὶ τὸ ἐπιτολὴν φέρει, φέρει καὶ τὸ τῆς ἀκρίβειας τῶν καλῶν. Si pacis concordiam fugis fugere in beo ab oratoris locis.* Ne alia colligam infinita exempla; quibus sit manifestum tum temporis sua autoritate vsos palam, & promiscue in quosvis Episcopos, & abdicandos & in exilium pellendos.

XXVIII. Itaque nihil est noui, quum dicuntur Liberius, Siluerius, Ioannes, iniuste pulsi. Nam quis nescit Imperatores sæpe abuti autoritate: Nemo sanus neget iniuste etiam Athanasium factum exulem à Constantino, primum: deinde à Constantio: alios etiam Episcopos Catholicos, cum ab hoc tū ab aliis, sed non sequitur, ex eo quod quis quid iniuste facit, propterea non habere autoritatem faciendi: hoc enim sequitur duntaxat, abuti eū sua autoritate. Quid enim Nonne iniuste Romani Pontifices absoluerunt Basilidem; Coelestium, Apiarium? Et tamen nō propterea Papistæ ab iis exemplis, argumenta quæruunt fulciendo Oecumenico Pontifici: Cur nobis nunc inuidet: si post alia argumenta de iure: nūc à facto ratiocinamur? Solent autem in facto variæ esse ipsarum actionum circumstantiæ, alias bonæ, alias malæ: sed eas circumstantias non decet attendi. Eiecit, ut dixi, Constantinus Arium, Eusebium, Theognin; hæreticos: eiecit & Athanasium. Confite: utrinque efficiendi autoritatem potestatem eandem inuenias: & tamen iuste illi, hic contra eiectus est. Qui fit? Non sane quia in Athanasio deficeret potestas: quæ in reliquis sufficiebat. Sed quia, quum æque Athanasii iudex esset Imperator, ac reliquorum: tamen Athanasii nullum crimen erat: & erat magnum aliorum. Sic de his respondeo: male eiectos Liberium, Siluerium, Ioannem, sed male; quia causa in iis nulla erat exiliij: at non, quia in Imperatoribus nulla esset autoritas.

XXXIX. In Othone, zelus ille, qui dicitur non secundum scientiam, petitio est principii: quia significat, non licuisse. Verum habuit Otho satis multa prædecessorum exempla; unde suum zelum posset scientia confirmare. Nec id solum: sed etiam sui temporis Ecclesiasticorum iudicium. Apud Luitprandum libro 6. c. 10. *Petimus magnitudinem Imperij vestri, monstrum istud nulla virtute redemptum à vitio, à sancta Roma Ecclesia pelli.*

XL. De Gregorio, viderit Otho Frisingensis. Certe Platina sic scripsit: *Henricus secundus in Italiam cum magno exercitu veniens, habita Synodo, quum Benedictum nouum Siluestrum tertium, Gregorium sextum, tanquam tria teterrima monstra abdicare se magistratu coegisset, Suidgerum Bambergensis Episcopum, cui Clementis secundo appellatio fuit, Pontificem creat. At illud cogere, diuersum est à persuasione. A Platina verbis Sabellicus non multum discedit, Enneadis 9. lib. 2. Ad hæcerum monstra medio tollenda, Henricus cum exercitu transit in Italiam: celebri inde Antistitum conuentu, quem Roma habuit, Benedictum, qui Pontificatum vendidit, Gregorium, qui emit, & Siluestrum, qui largitione in paucos dies inestauit, tanquam tria monstra auersatus, coegit se dignitate abdicare. Et fortasse vtrumque verum. Nam & consentiunt aliquando quidam coacti: nempe quum faciunt de necessitate virtutem, ut loquitur Hieronymus, scilicet, quum vident non posse obistere, etsi maxime vellent. Quomodo latronum non pauci, quum aguntur in furcas, testantur se ita commersisse; & sponte scalam conscendunt. Sic potuit Gregorius sextus, qui & Imperatorem cum exercitu videret, & Synodum eius autoritate coactam; cedere Henrico persuadenti, ut sponte cederet, de Magistratu, quem sibi inuito eripiendum sentiret. At hic consensus de argumento nihil inuinit.*

C A P. XII.

De Canonibus conditis refragante Episcopo Romano.

I. SI Episcopus Romanus esset Oecumenicus pontifex: ergo non potuissent conditi Canones Ecclesiastici, eo refragante. At sunt conditi. Ergo non est Oecumenicus Pontifex.

II. Probatur assumptum: Primo, ex Conciliis Africanis, vbi denegatum est, Zozimo, Bonifacio, Cœlestino Romam appellari: qua dere ante disputatum est. Secundo, ex historia Canonis eius, quo Episcopus Constantinopolitanus, factus secundus in Patriarcharum ordine, æquatus est, in Ecclesiasticis rebus, Romano. Qui Canon primo conceptus in secundo Oecumenico Constantinopolitano Concilio; deinceps confirmatus est, in Chalcedonensi: obnixè contra laborantibus legatis Romanis: qui Actione vltima, quum quererentur quædam se absentibus constituta, postulauerunt sibi iacta recitari. Nam pridie eius dici abfuerant, ex composito, nam alioquin rogari fuerant, ut vellent adesse. Lectus est igitur Canon; quo confirmabantur quæ statuta erant à centum quinquaginta Patribus Constantinopolitanis, de priuilegiis eius throni.

III. Audito Canone, Lucentius Episcopus Romanæ sedis vicarius, primum conqueritur Episcopos non sponte, sed coactos subscripsisse. Reclamant omnes: testantur neminem fuisse coactum. Iussi sunt vtrique, id est, Legati Romani, & Constantinopolitanus Diaconus Aëtius Canones profert, hoc est causam suam tueri. Verisque auditis iudices pronunciant in hæc verba: *Ex his, quæ gesta sunt, vel ab vnoquoque deponita perpendimus, omnem quidem primatum, & honorem præcipuum, secundum Canones, Antiqua Roma Deo amantissimo Archiepiscopo conseruari. Oportere autem Archiepiscopum Constantinopolitanum, eisdem primatibus honoris & ipsam dignum*

esse. Quibus auditis Episcopi dixerunt: Hæc iusta sententia: hæc omnes dicimus: hæc omnibus placet: hæc omnes dicimus: hoc iustum decretum. Intercedunt tamen Legati Romani: *Sedes Apostolica nobis presentibus humiliari non debet. Et ideo, quacunque in præiudicium Canonum, vel regularum hæsterna die gesta sunt nobis absentibus, sublimitatem vestram petimus, ut circumduci iubearis: sin alias, contradictio nostra his gestis in hæreat, ut nouerimus quid Apostolico viro, vniuersali Ecclesia Papa deferre debeamus, ut ipse, aut de sua sedis iniuria, aut de Canonum eursione possit ferre sententiam.* At hæc tamen intercessione non obstat Episcopus Sebastia dixit, *Omnes in sententia vestra magnificentiæ permanemus.* Denique conclusio: *Viri illustrissimi iudices dixerunt. Quod interloquuti sumus, tota Synodus approbavit.*

IV. Hæc totidem verbis legas in actis Chalcedonensibus. At contra Leo magnis insurgit animis, ut quilibet aduertere potest in eius Epistolis. Sed astute: ne suam solum causam: imo vero, ne suam omnino causam agere videretur. Non enim conqueritur suam dignitatem esse, aut violatam, aut imminutam: sed iniuriam factam Episcopo Alexandrino & Antiocheno, qui facti essent posteriores Constantinopolitano. Vide Epistolam quinquagesimam tertiam & quartam; atque alias. Parum aut memor, aut petitus gestorum in eo Concilio à suis legatis: nam ij nunquam de Alexandrino, Antiochenive iniuria, vel verbum fecerant: tantum conceptis syllabis Romani dignitatem minui erant concoquuti. Quam historiam, quis credat artificioso suo carere? Sane vero plausibilior prætextus erat, quod doleret suis collegis, quempiam prælatum, quam sibi aliquem æquatam, maxime, quum primæ ei relinquerentur. Itaque hunc querelæ prætextum Leo putauit sibi potius amplectendum.

V. Sed enim hæc Leonis, forte etiam successorum eius contradictio pertinax, effecit, vtriusum in Concilio Trullensi sanciretur idem Canon. Atque ex eo semper vsus obtinuit, ut Constantinopolitanus secundo post Romanum loco positus, reliquos præcederet; quod minime Romanus, aut volebat, aut, quod verius, velle simulabat. Nam simulasse, quis non facile coniciat, qui sciat post iudicatam à Phocæ litem inter Romanum & Constantinopolitanum; illum que huic prælatum, alium deinceps silentium fuisse, & Romanos æquo animo tulisse reliquis Constantinopolitanum præferri, dum sibi postponeretur? Nam in Synodo Nicæna secunda numerantur omnium primi, Petrus Archiepiscopus, & Petrus Monachus Legati Romani: proximeque post eos Tharastius Constantinopolitanus, tum Ioannes & Thomas presbyteri legati Apostolicarum sedium eius, quæ in Oriente est dioceseos. In octaua similiter, quæ Constantinopoli coacta est, Donatus, Stephanus, Marinus legati Romani: Ignatius Constantinopolitanus; Thomas legatus Antiochenus: Helias legatus Hierosolymitanus. Imo ante vtramque in Sexta; quam tamen Phocæ præcesserat, Theodorus, Georgius, Ioannes legati Romani, Georgius Constantinopolitanus, Petrus legatus Alexandrinus: Macarius legatus Antiochenus, Georgius legatus Hierosolymitanus. Iterum ergo repeto, etsi Leo volebat videri non suam causam agere, sed aliorum Patriarcharum, tamen eius successores, ex quo suæ fedi consultum viderunt, de reliquis Patriarchis in vtramque aurem dormientes securi fuerunt.

VI. Ad ista, quid habent Papistæ quod respondeant? Baronius rodita-
ta Synodi secundæ Oecumenicæ: quibus suppositum illum Canonem de Constantinopolitanis priuilegiis audeat asserere, homo cui nihil inausum, intactumve, quod commodo fieri potuit Romanæ tyrannidis. Argumenta habet, anno trecentesimo octogesimo primo, §. 26. Et anno quadringentesimo tertio, §. 15. Primum, quod post Synodum Chalcedonensem Anatolius in hoc negotio Leonem habuerit acerrimum aduersarium: cui tamen nunquam hunc Canonem secundæ Synodi legatur obiecisse. Secundum, quod Episcopi, qui post hanc secundam Synodum, anno proximo, eodem conuenerunt, quum literas ad Damasum scriberent, de rebus in ea Synodo secunda gestis, huius Canonis mentionem nullam fecerunt. Tertium, quia aduerlat hic Canon Canonis Nicæno sexto, confirmato in hac ipsa Synodo. Nam, quomodo singulis prouinciis sua iura integra essent, seruata, si in præiudicium aliarum vni Constantinopolitanæ tanta sunt collata? Quartum, quia Ioannes Chrysostomus, quum ad Synodum citaretur à Theophilo contra se coactam, ab eoque plures causæ ferrentur, quare non teneretur sese illi iudicio sistere; tamen hunc Canonem protulit nunquam: sed Nicænum, quo limites Ecclesiarum fuerant definiti.

VII. Ita quem necdum soluere non possunt, ab Alexandro secare didicerunt. Sed contra, præter ipsorum Canonum editionem; præter acta Chalcedonensia, ac Trullana, testes habemus, Socratem lib. 5. cap. 7. *τὸν δὲ καὶ ὁ ἐν ἐπιτολῇ, ὡς τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον τὴν ἀποστολὴν ἔχειν ὡς τὸν ἐν Ρώμῃ ἐπίσκοπον, ἀπὸ τῶν ἐπιτολῶν τῆς Ρώμης.* Christophorus vertit: *Eodem tempore decretum fuit, ut Episcopus Constantinopolitanus proximo & secundum Episcopum Romanum primas propterea obrineret, quod illa ciuitas noua Roma esset appellata* Sozomenum lib. 7. cap. 9. qui inter alia decreta hoc numerat: *μὴ τὸν Ρώμης, ἢ Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον τὴν ἀποστολὴν ἔχειν, ὡς τὸν Ρώμης ἵππον ἐπίσκοπον Διονύσιον: Ὡς post Romanum Episcopum, Constantinopolitanus prærogatiuam dignitatis obtineret, ut potest qui noua Roma sedem gubernet.* Meminit eiusdem decreti Leo, epistolis duabus ad Anatolium, & Pulcheriam, quæ numerantur quinquagesima tertia & quinta. Et meminit quidem Papistæ: hoc est, ita vti si dem minuere tentet, sed meminit tamen, tanquam obiecti ab Anatolio.

VIII. Ad primum argumentum respondeo, sumi falsum. Nam ex Actis Chalcedonensis Synodi, constat Leonis legatis hunc Canonem obiectum fuisse: item ex Leonis Epistolis duabus, iam citatis, constat Anatolium eius Canonis crebrâ mentionem fecisse. Ad secundum; in ea Epistola Orientales ne aliorum quidem Canonum meminit: quos tamen editos nullus negat. Itaque loquuntur tantum de doctrina, & de Episcopis è folio ob hæresin deturbatis, aliisque in eorum locum suffectis. Ad tertium: nego vllam esse contradictionem: quia si est; vel erit quoad attributum Constantinopolitano Patriarchatus gradum; vel quoad honoris locum secundum. At neutro modo vlla est contradictio. Nam Canon Nicænus non numerum definitat Patriarcharum, sed tantum quatuor nominauerat, quorum Metropoles essent

V. Est ergo certissimum antecedens. Verum in consequentia hærent Papistæ: inter quos prolixus Pamelius, annotationibus in quartam Epistolam Cypriani. Et respondet varie. Primò: vfos fuisse Veteres Episcopos eo dicendi genere, quod esset magis comitatus, lenitatis, benevolentia, quam prophanæ dominationis.

VI. Admitto omen, inquam: ore animoque fauens. Ergo quæ post tempus inuenta, inuectaq; sunt nomina, & in vsu iam plurimis annis; imò aliquot seculis; magis sunt prophanæ dominationis, quam comitatus, lenitatis, benevolentia, sanctissimo ac beatissimo patri, & domino nostro Sixto quinto: inquit Baronius tomo 1. annalium, in Epistola dedicatoria. Beatissimo in Christo patri, Paulo, Ecclesiastica hierarchia presidii: Pighius in dedicatoria Hierarchiæ Ecclesiasticæ. Beatissimo patri, ac summo Christiana religionis antistiti, Pio quinto Pontifici Optimo Maximo: Sixtus Senensis in dedicatoria Bibliothecæ. Sanctissimo Domino nostro, Domino Pio, huius nominis quarto, Pontifici maximo, Christi, vicario Antonius Monchiacenus Demochares in dedicatoria proptignationis historiæ Christianæ religionis. S. D. N. Paulo V. Pontifici Optimo Maximo; D. Archangelus Rubens Cremonensis. Etiam à Regibus. Sanctissimo Domino nostro, Domino Leoni decimo pontifici maximo: Henricus Rex Angliæ in dedicatoria assertionis septem Sacramentorum. Et paulo altius repetita memoria. Reuerendissimo Patri patrum Urbano: In Epistola 12. Domino & patri vniuersæ Ecclesiæ in terra peregrinantis, summo Pontifici Urbano: Anselmus initio de Incarnatione Verbi Dei.

VII. Hi tituli: hi, inquam, tituli; prophanæ sunt dominationis tituli, quam inuexit in Ecclesiam quo iure, qua iniuria malus ille genius, qui Antichristi negotium agebat. Certe tituli non sunt comitatus, lenitatis, benevolentia. Nam si essent, tum certe maxime in vsu fuissent; quam maxime viguit comitas, lenitas, benevolentia. Quid igitur quid agant boni Christiani; viri: nisi defleant miserandam sortem Ecclesiæ (si tamen Ecclesiæ) quæ à prescorum illorum temporum comitate, lenitate, benevolentia, subito sese in prophanam dominationem detrusam videt? Eriam veni, Domine Iesu. Sed si fratris, si collegæ, si coepiscopi nomina, tituli sunt modesti Christianam redolentia; non propterea falsa sunt. Itaq; dicamur audacter: tum quæ reliquum non nihil apud Romanos erat Christianæ comitatus, lenitatis, benevolentia; tum Episcopi eius vrbis, reliquorum Episcoporum erant vere fratres, vere collegæ, vere coepiscopi. At ex quo immanissima illa Oecumenici pontificatus ambitione siuerunt se sollicitari: tum qui facti sunt patres patrum, Domini Episcoporum, & regum; summi Pontifices, Pontifices Optimi Maximi: deserunt esse Episcoporum Christianorum fratres; & collegæ. Itaq; eo nomine nemo illos deinceps nis titulis ausus est salutare. Et tantam mutationem sermo ceperit, vt res ipsæ nihilo sint mutata: Credant Papistæ Catholici nunquam credent.

VIII. Secundo respondet: Si ex omnibus ratiocinandum sit de dignitate cuiuspiam, eodem argumento dicendum erit, negare Cyprianum Episcopos esse, quos fratres tantum appellare solet, ad Episcopos scribens. Patris enim nomen ad Christianos omnes pertinere, manifestum est ex Euangelis; & Paulinis Epistolis.

IX. Ineptissimam consequentiam! Nam si omnes Christiani sunt fratres: & inter Christianos Episcopi: certe quidam fratres Episcopi: ac proinde, qui frater nominatur, non statim negatur Episcopus. Nostra autem consequentia ex vsu communi desumpta est; quum ciuilitate alij alios compellere solemus. Hic vsus huiusmodi est, vt se maiores quidem quodammodo libenter deiciant; & cum inferioribus agentes, equalitatis nomina non dedignantur. At contra vix minores sese maioribus æquent: Sic Imperatores, vt dixi, facile vocent milites suos commilitones: sed, qui milites imperatorem suum commilitonem reciproca appellatione vocitant, nondum repertus est quisquam. Sic laicos ab Episcopis fratres appellatos, quis nescit? Qui tamen laicus Episcopum fratrem dixerit, nondum mihi quidem vllus occurrit. Augustinus Epistol. 8. Domino dilectissimo, & cultu sincerissimo charitatis obsequendo atq; amplectendo fratri, & compresbytero Hieronymo. At contra, Epistol. 11. Domino vere sancto & beatissimo Papa Augustino, Hieronymus. Quare, si Episcopo Romano tanto intervallo impares essent reliqui Episcopi: potuisset quidem exempli gratia, Cornelius Cyprianum fratris nomine honorare: sed ineptissime Cyprianus, hoc ipso nomine Coraelium resalutasset.

X. Et hætenus quidem de fratris vocabulo. Nam de collega res est longe manifestior. Nego enim vnquam factum, vt qui in altiori gradu esset; aut ab inferiorib. collega appellaretur: aut ipse inferiores sic appellaret. Scio ab Episcopis aliquando presbyteros appellatos *συμπεσβυτηγους*; compresbyteros. Cur non: quum ne id quidem Petrus dedignetur? Sed id factum, quia vere vtriq; essent presbyteri. At non tantum Episcopos, nemo vnquam presbyter, aut Diaconus collegas appellauit: sed ne Episcopus quidem presbyterum, aut Diaconum. Itaq; nec verisimile esset à Papa Romano Episcopos reliquos appellandos fuisse collegas, coepiscopos: sed omnino absurdum, si eum illi.

XI. Tertio respondet: Collegas dici, non illos duntaxat, qui eiusdem potestatis sunt; vt duos Consules, duos Tribunos: sed & qui eiusdem sunt collegij. Itaq; presbyteros Episcoporum collegas dici Concilij Carthagenensis 4. Canone 35. Et in Concilio Africano, dicuntur omnes Episcopi collegæ Aurelij Carthagenensis: quo tamen inconsulto nihil illis agere licuerit. Ergo potest quis esse collega sui superioris: etsi non ea ratione qua superior.

XII. Sed omnes norunt Latine collegas eos esse, qui sunt in eodem munere, fungunturq; eodem officio. Possunt quidem in eodẽ munere genere varij esse gradus dignitatis, vt duorum Consulũ alter erat illustrior; & inter Prætores, vrbanus eminebat. Sed in eodem munere non potest alter alteri subiici. Itaq; quoties alter alteri subiicitur, collegium esse nequit. Nã quod presbyteros Episcoporum collegas appellari notat in Concilio Carthagenensi; primo dico Latine contextum mihi esse suspectum: quia non is erat tum vsus Ecclesiasticæ politiæ. Sed vere tamen sic appellari potuerunt; qui humana magis consuetudine, quam dominica dispositione Episcopos subiicerentur. Itaq; Canon distinguit, quum Episcopus est in Ecclesiâ; concessuque presbyterorum: tum enim sublimiorẽ vult Episcopum sedere: & quara est inter p̄uatos parietes: tum enim præcipit, vt meminerit Episcopus se

esse collegam reliquorum; id est, compresbyterum. Porrit igitur alludi ad primam primigeniamq; institutionem; quam inductus vsus corrupisset. De Episcopis collegis Aurelij non est, quod quisquam hæsitet. Nam reuera eius reliqui collegæ erant. Quemadmodum enim, illo inconsulto, reliqui nihil gerere poterant, puta, quod commune esset: sic neq; ille reliquis consentire: qua de re exstant disertis Canonibus præsci: & Cyprianus ipse Carthagenensis primas, protestabatur in Concilio: *Neq; quisquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit: aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit: quando habeat omnium Episcopos, pro licentia libertatis & potestatis sua, arbitrium proprium, tamq; iudicari ab alio non possit, quam nec ipse potest alterum iudicare.* Hoc, igitur modo appellati sunt collegæ Episcopi Romani. Hoc si ille à nobis flecti potest, vt patiat, non erit nulla emendationis spes.

C A P. XV.

De Creatione Episcoporum.

I. SI Episcopus Romanus esset Oecumenicus Episcopus, ergo omnes Episcopi crearentur ab illo. At falsum posterius; Ergo & prius. Consequentia necessitas eadem quæ lib. 6. c. 10.

II. Assumptionem probant Canones, & exempla. Canones, vt alias docui, iubent in singulis provinciis Episcopos eligi communibus suffragis Cleri & plebis. tum consecrari à vicinis tribus Episcopis: quorum rituum apud Papistas sola reliqua est consecrationis imitatio: nam electionis ne vmbra quidem. Sed neq; consecratio perficitur nisi sua Episcopus diplomata ab Episcopo Romano vel emendicari, vel emerit. Vide Canonem quartum Nicænum: quo iubetur Episcopum constitui, vel ab omnibus provincialibus; vel à tribus præsentibus, reliquis tamen per literis consensum testantibus. Vbi non de electione agitur: sed de constitutione, siue inthronisatione: nam id significat *ἱερωσύνη*. Porro non tantum Episcopi Romani mentio nulla est; vnde satis liquet ne desideratam quidem eius fuisset aut præsentia, aut autoritatem: sed etiam hæc adiicitur clausula: *τὸ ἅγιον πνεῦμα καὶ ἡ ἐκκλησία συναγμένη ἐν τῇ Μετροπολίτι*: Eorum gestorum confirmationem pertinere ad Metropolitam. Vide etiam Antiochenum Canonem 19. Laodicenum 11. & multos alios.

III. Et hæc de Episcopis in vniuersum. Et forte non difficulter probabitur aduersariis. Venio ad Metropolitam; quorum, vt pote reliquis tandem prælatorum, dignitatis videtur efficere, vt, si quid vnquã Romano iuris fuit, horum saltem ei & eligendorum & consecrandorum deferatur autoritas; vt ab eo pendant. Sed ne hoc quidem factum. Canon Aurelianensis Concilij tertij tertius: *De Metropolitānorum vero ordinationibus id placuit, vt Metropolitani à Metropolitānis omnibus (si fieri potest) præsentibus comprouincialibus ordinentur, ita vt ipsi Metropolitani ordinandi priuilegium maneat, quom ordinationis consuetudo requirit.* Ipse tamen Metropolitānus, à comprouincialibus Episcopis (sicut decreta sedis Apostolica continent) eum consensu cleri vbi ciuium eligatur. Habes definitam tum electionem, tum consecrationem, in neutra Romani Episcopi vllum momentum. Itane sic hodie?

IV. Hætenus Canones. Exemplo vero finis nullus, aut numerus. Excursisse semel comparimus Agapetum primum Constantinopolim vsq; atq; ibi ordinasse Menam depositum Anthimo. Quod quidem (vt sunt *ἀντιόχεις* Romani, atq; *μετρωπολίται*) non est oblitus iactare; quasi magnũ quid suis temporibus accidisset. Et hoc (inquit) dignitati suæ addere credimus, quod à temporibus Petri Apostoli, nullum alium vnquam Orientalis Ecclesiæ suscepit Episcopum manibus nostræ sedis ordinatum. Apud Baronium anno quingentesimo trigesimo sexto. Et quid mirum in tot seculis vnum hoc exemplum dari? Illud magis mirum tantum vnicum dari: & quidem sexto demũ seculo; quum maximè inclinata essent res Ecclesiasticæ: pristinaq; sinceritas primo, occulte tentata, postea aperte impugnata; tandem expugnari coepisset. Sed, vt dixi, vnum hoc habent exemplum aduersarij: cui nos infinita possumus opponere. Quis enim negat, à Christo, ad illud Agapeti tempus, fuisse prope infinitos factos Episcopos in Ecclesia Orientali, vt Agapetus loquitur, hoc est, Constantinopoli, Alexandria, Antiochiæ, Hierosolymis: inq; Ecclesiis, quæ eorum Patriarcharum autoritati suberant? Itaq; non est, quod nos ipsos & lectorem fatigemus exemplorum farragine. Sufficit Krantzii locus ex Metropolis lib. 2. cap. 26. *Necdum sedes Apostolica Romana cunctis suis Ecclesiis, vt nunc, iura vendicauit. Metropolitānus cuncta gereret in prouincia sua.*

V. Sed, quid Episcopos dico, inficio Romano, electos? Plus dico, Episcopatus nouos institutos constat eo non consulto. Imo, non Episcopatus duntaxat, sed etiam Metropolitanos, & primates, Basilij factus Episcopus Cesarientis Gregorium Nazianzenum creauit Episcopum Salsimorum: qui nullus antea fuerat. Similiter Augustinus Antonium Fussalensem. Et in Concilio Africano legitur Canon, in quo prohibetur dari Episcopum ei ciuitati, quæ nullum vnquam habuerat, absque consensu eius cui suberat: Tam nominato Romano, quam si nusquam terrarum exstisset.

VI. Basilij factus Episcopo Cesarientis diocesis diuisa est in duas Metropoles. Gregorius in vita Nazianzeni: *Βασιλείῃ τῆς ἱερατικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς φρονεῖν δὲ καὶ φιλαρχίας ἐπαυλῆσθαι, διακρίσει εἰς δύο ἡ Καππαδοκίαν, μὴ πρὸς τὴν μίαν γυναικὸν καὶ ἀντιδιωκτικῆς καὶ Καυκασιῶν τὴν τὴν αἰώνιον. Basilij Cesarientis Ecclesiæ clauum tenebat. Crescentibus autem inuidia & ambitione, diuiditur in duas Cappadociam diocesis, qua huc vsq; vnica fuerat: & Casarea opponuntur Tyana. In Concilio Carthagenensium Græcæ editorum Canonibus, Canon 17. *ἡρεσεν, ἵνα ἡ Μαυριτανία Σιπθονίαν, ἀσὴ ἡρεσεν ἡ Νημιδικὴ χίρας, ἡς τῶν ἄλλων ἐκ σιωδὸς κηρύσσεται, ἰδὼν ἕχρησεν σιωπῆσιν πάντων τῶν ἐραποδόντων τῶν Αἰθιοπικῶν ἐπαρχῶν, καὶ πάντων ἰσπανικῶν διὰ τὸ μακροδυσίαν ἔχειν ἐκαστῆν.* Placuit vt Mauritania Sitiphensis, quemadmodum petiit à Primate Numidicæ regionis, à qua separata est autoritate Synodi, propriam habeat Primatem, consentientibus omnibus Primatibus Africarum prouinciarum, & omnibus Episcopis.*

Et habere conceditur, propterea quod longe diffusa est.